Quality4Children
Standardit
lasten sijaishuollolle Euroopassa

Alkuperäisjulkaisu Quality4Children Standards for Out-of-Home Child Care in Europe on saatavilla Internetissä osoitteessa http://www.quality4children.info/ps/tmp/q4c_docudb/Q4C_bw.pdf

Käännös: Kati Uusitalo, paitsi Yleissopimus lapsen oikeuksista, joka löytyy Internetistä osoitteesta http://www.fredman-mansson.fi/lapsisop.htm. Käännös on tarkistettu Lastensuojelun Keskusliitossa.

Kaikki käännökseen liittyvät kommentit ja kehittämisideat otetaan mielellään vastaan. Kommentit ja kehittämisideat voi toimittaa Lastensuojelun Keskusliittoon Kaisu Muuroselle osoitteeseen kaisu.muuronen(at)lskl.fi.

Tässä käännöksessä ilmaisu ”Child Protection Services” on käännetty suoraan termillä ”lastensuojelupalvelut”. On kuitenkin pidettävä mielessä, että suomalaisessa toimintajärjestelmässä tällä usein viitataan lastensuojeluviranomaiseen.

Lisäksi tässä julkaisussa termistä ”Out-of-Home Child Care” käytetään käsitettä ”sijaishuolto” alalla vakiintuneen kielenkäytön mukaisesti. Käsitteellä ”sijaishuolto” viitataan kaikkeen lastensuojelulain nojalla kodin ulkopuolella järjestettävään hoitoon sijoitusperusteista tai/ja hoitomuodosta riippumatta.

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO **4**

Tausta **4**

Tehtävä **4**
Visio 4
Missio 4
Arvot 5

Ydinkäsitteet **5**
Periaatteet 5
Viitekehys 6

Standardien laatiminen ja toteuttaminen **6**
Sovellusala 6
Tutkimus 6
Standardien laadinnan vaiheet 7
Quality4Children –standardien toteuttaminen 7

Standardien rakenne **8**

STANDARDIALUE 1: PÄÄTÖKSENTEKO JA SIJOITUSPROSESSI **10**

Standardi 1 Lapsi ja hänen biologinen perheensä saavat tukea päätöksentekoprosessin aikana **10**

Standardi 2 Lasta voimaannutetaan osallistumaan päätöksentekoprosessiin **11**

Standardi 3 Ammatillinen päätöksentekoprosessi turvaa lapselle parhaan mahdollisen hoidon **12**

Standardi 4 Sisarukset hoidetaan samassa paikassa **14**

Standardi 5 Siirtyminen uuteen kotiin valmistellaan huolella ja toteutetaan hienovaraisesti **15**

Standardi 6 Yksilöllinen hoitosuunnitelma ohjaa sijaishuollon prosessia **16**

STANDARDIALUE 2: HOITO **18**

Standardi 7 Lapsen sijoituspaikka vastaa hänen tarpeitaan, elämäntilannettaan ja alkuperäistä sosiaalista ympäristöään **18**

Standardi 8 Lapsi säilyttää yhteydet biologiseen perheeseensä **20**

Standardi 9 Hoitajat ovat päteviä ja heidän työskentelyolosuhteensa ovat asianmukaiset **21**

Standardi 10 Hoitajan suhde lapseen perustuu ymmärrykseen ja kunnioittamiseen **23**

Standardi 11 Lasta voimaannutetaan osallistumaan aktiivisesti häntä itseään koskevaan päätöksentekoon **24**

Standardi 12 Lasta hoidetaan asianmukaisissa olosuhteissa 25

Standardi 13 Erityistä tukea tarvitsevat lapset saavat tarvitsemansa hoidon..... 26

Standardi 14 Lasta/nuorta valmennetaan itsenäiseen elämään 27

STANDARDIALUE 3: HOIDON PÄÄTTÄMINEN 30

Standardi 15 Hoidon päättämisprosessi suunnitellaan ja toteutetaan huolella 30

Standardi 16 Hoidon päättymisvaiheessa kommunikoidaan hyödyllisellä ja tarkoituksenmukaisella tavalla..... 32

Standardi 17 Lasta/nuorta voimaannutetaan osallistumaan hoidon päättämiseen 34

Standardi 18 Seuranta, jatkuva tuki ja yhteydenottomahdollisuudet turvataan 35

AVAINTERMIT 37

LIITTEET 39

Standardien yhteydet YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen 39

Yleissopimus lapsen oikeuksista..... 43

Quality4Children:n yhteistyöjärjestöt..... 60

JOHDANTO

Tausta

Monista eri syistä johtuen sadat tuhannet lapset Euroopassa eivät voi kasvaa biologisissa perheissään, vaan ovat sijoitettuna virallisen väliintulon jälkeen sijaishuoltoon. Näille lapsille on tarjolla useita erilaisia hoitojärjestelmiä heidän kehitysmahdollisuuksiensa turvaamiseksi ja parantamiseksi. Puutteellinen hoitoympäristö voi haitata lapsen kehitystä, tehdä lapsista haavoittuvia ja lisätä riskiä heidän perusoikeuksien loukkaamiseen.

Tätä taustaa vasten ja siitä huolimatta, että aiheeseen on kiinnitetty huomiota YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksessa, YK:n Lapsen oikeuksien komitea edellytti vuonna 2004, että YK:ssa tulisi laatia suositukset ilman vanhempiensa hoivaa olevien lasten suojelemiseksi.

Euroopan tasolla myös Euroopan neuvoston antamat suositukset hoitolaitoksissa elävien lasten oikeuksista toimivat lähtökohtana ilman vanhempiensa huolenpitoa olevien lasten kanssa työskentelylle.

Eurooppalaisessa kontekstissa myös kansainväliset lastensuojelujärjestöt, FICE (Fédération Internationale des Communautés Educatives), IFCO (International Foster Care Organisation) ja SOS-Kinderdorf International havaitsivat kokemuksiensa pohjalta tarpeen luoda lasten sijaishuoltoa koskevat laatustandardit. Pääasiassa taloudelliseen kasvuun keskittyvässä Euroopassa vaaditaan myös koko Euroopan laajuisia aloitteita sosiaalisista haasteista selviytymiseksi.

Tätä taustaa vasten kolme kansainvälistä lastensuojelujärjestöä, FICE, IFCO ja SOS-Kinderdorf International, käynnistivät maaliskuussa 2004 projektin, jonka tarkoituksena oli turvata ja parantaa eurooppalaisten sijaishuollossa kasvavien lasten ja nuorten kehitysmahdollisuudet.

Tehtävä

Visio
Quality4Children:n vision mukaan:
Ilman vanhempiensa huolenpitoa kasvaville lapsille on annettava mahdollisuus kasvaa itseensä luottaviksi, itsestään huolta pitäviksi ja osallistuviksi yhteiskunnan jäseniksi tarjoamalla heille kannustava, suojeleva ja huolehtiva kasvuympäristö, joka tukee heidän mahdollisuuksia.

Missio
Quality4Children:n missio on parantaa sijaishuollossa olevien lasten tilannetta ja kehitysmahdollisuuksia seuraavien päämäärien kautta:
- luodaan sijaishuollossa olevien lasten oikeuksia edistävien tahojen Euroopan laajuinen verkosto
- luodaan kokemuksiin ja hyviin käytäntöihin pohjautuvat eurooppalaiset sijaishuollon laatustandardit

- edistetään lasten sijaishuollon laatustandardien kansallista ja Euroopan laajuista omaksumista, toteuttamista ja seurantaa

Arvot
Quality4Children projektin kuluessa päädyttiin viiteen keskeiseen arvoon:

Osallistuminen: Projektissa on ollut vuodesta 2004 lähtien mukana ihmisiä, joita lasten sijaishuoltoa koskevat kysymykset koskettavat; heihin lukeutuvat sijaishuoltokokemuksia omaavat lapset ja nuoret, heidän biologiset perheensä, hoitajat ja sosiaalityöntekijät.

Sukupuolinäkökulmanäkökulman valtavirtaistaminen (gender mainstreaming) ja sukupuolten väliset erot: Sukupuolinäkökulmanäkökulman valtavirtaistaminen ja sukupuolten väliset erot huomioidaan prosessissa.

Kumppanuus: Ihmisillä ja järjestöillä, joita sijaishuollon kysymykset koskettavat, on mahdollisuus liittyä projektiin niin kansallisella kuin kansainvälisellä kin tasolla.

Sitoutuminen: Q4C sitoutuu YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen.

Vastuullisuus ja pysyvyys: Q4C on vastuussa projektin käynnistäneille kolmelle järjestölle, joiden ohjaama eurooppalainen verkosto takaa projektin pysyvyyden. Verkosto takaa standardien edistämisen ja kumppanuuksien kehittämisen sijaishuollossa olevien lasten tilanteen ja kehitysmahdollisuuksien parantamiseksi.

Ydinkäsitteet

Periaatteet
Q4C- standardien laatimisen pohjana on sijaishuoltokokemuksia omaavien kertomuksista saatu informaatio. Analysoinnin tuloksena kertomuksista tunnistettiin useita yleisiä lausumia, jotka luokiteltiin seuraaviin aihealueisiin:

Kommunikaatio ja osallistuminen
Kertojat toivat ilmi tilanteeseen sopivan ja läpinäkyvän kommunikaation tärkeyden sijaishuollon prosessissa. Kertomuksissa korostettiin myös kuulluksi tulemisen ja huomioon otetuksi tulemisen tärkeyttä.

Lastensuojelupalvelujen interventio
Kertojien yleisesti mainitsemia asioita olivat ripeät sekä tarkoituksenmukaiset ja yksilölliset ratkaisut kuten sisarusten sijoittaminen samaan paikkaan, biologisen perheen osallistuminen ja prosessin seuranta.

Hoito
Hoitoa koskevia yleisiä aiheita olivat hoitopaikkojen ja -muotojen välisten siirtymien sujuvuus sekä lapsen, hänen biologisten sukulaistensa ja hoitajien välinen yhteydenpito.

Nuoret mainitsivat usein jokapäiväisen elämän kannalta tärkeiksi tekijöiksi rakenteet, säännöt, rituaalit sekä rajojen asettamisen, tiedostamisen ja hyväksymisen.

Myös lapsen ja hoitajan välisen vakaan suhteen ja tunnesiteen sekä lapsen kykyjen ja mahdollisuuksien tukemisen tärkeyttä korostettiin.

Hoidon päättyminen
Kertojien mielestä tärkeimmät asiat, jotka hoitajan tulee huomioida valmistellessaan lasta/nuorta hoidon päättymiseen, ovat: tukea lasta/ nuorta päätösten tekemisessä ja sosiaalisten suhteiden luomisessa, valmistaa lasta/nuorta itsenäiseen elämään sekä tarjota tukea ja ohjausta myös jälkihuoltoprosessin aikana.

Viitekehys
Q4C -standardit pohjautuvat YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen. Jokainen Q4C standardeista heijastaa yhtä tai useampaa julistuksen ydinperiaatteista: syrjimättömyys, lapsen edun varjeleminen, oikeus elämään, selviytymiseen ja kehitykseen sekä lapsen näkemysten kunnioittaminen.

Standardien laatiminen ja toteuttaminen

Sovellusala
Q4C -standardit on laadittu opastamaan ja ohjaamaan kaikkia lasten sijaishuollossa osallisena olevia tahoja: sijaishuoltoon siirtymässä olevia tai sijaishuollossa eläviä lapsia ja nuoria sekä heidän biologisia perheitään, hoitajia, hoitolaitosten johtajia, sosiaalityöntekijöitä, lastensuojelupalveluja, tutkijoita, lapsia ja nuoria koskevien asioiden parissa toimivia järjestöjä, julkisen vallan edustajia kaikilla tasoilla jne.

Kohdemaat:
Itävalta, Belgia, Bulgaria, Kroatia, Kypros, Tšekin tasavalta, Tanska, Viro, Suomi, Ranska, Saksa, Kreikka, Unkari, Islanti, Irlanti, Italia, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Alankomaat, Norja, Puola, Portugali, Romania, Slovakia, Slovenia, Espanja, Ruotsi, Sveitsi, Turkki, Iso-Britannia

Tutkimus
Q4C:n *tutkimustavoitteena* oli kerätä tietoa hyvistä käytänteistä 32 osallistujamaasta, analysoida kerättyä tietoa ja laatia sen pohjalta laatustandardit.

Aineistonkeruumenetelmäksi valittiin tarinan kerronta. Menetelmänä se mahdollistaa haastateltujen osallistumisen Standardien perustan luomiseen.

Tutkimuksen kohteina olivat sijaishuoltokokemuksia omaavien kertomukset hyvistä käytänteistä.

Kaikkiaan 26 maasta kerättiin ja analysoitiin 332 kertomusta. Kustakin maasta kerättiin keskimäärin 10,5 kertomusta. Noin puolet (49 %) kertomuksista oli sijaishuollossa olleilta lapsilta ja nuorilta (projektin kannalta tärkein väestöryhmä), 11,5 % kertomuksista oli biologisilta vanhemmilta, 32 % hoitajilta (kasvatus- ja SOS- perheet, nuoriso-ohjaajat ja muut hoito-organisaatioiden työntekijät) ja 7,5 % muilta (sosiaalityöntekijöiltä, asianajajilta jne.).

Analyysimenetelmänä oli kvalitatiivinen sisällönanalyysi, jossa kertomuksia lukemalla etsittiin ja tunnistettiin käsitteitä ja kategorioita sekä tarkasteltiin näiden välisiä suhteita.

Analyysin tulokset yhdistettiin informaatiomatriisiksi, jonka pohjalta kirjoitettiin raportti. Raportissa tuotiin esiin haastateltujen kokemuksia, odotuksia ja tarpeita. Kertomusten pohjalta tunnistetut kategoriat on mainittu edellä (katso kohta ydinkäsitteet).

Standardien laadinnan vaiheet
Q4C projektitiimi suoritti kansallisia konsultaatioita 32 maassa, joissa vähintään yksi projektin käynnistäneistä järjestöistä toimii. Konsultaatioiden tuloksena nimitettiin kansalliset koordinaattorit, joiden tehtävänä oli yhdessä kansallisten tiimien kanssa toteuttaa tutkimus ja laatia standardit kansallisella tasolla. Kansallisten tiimien ensimmäisenä tehtävänä oli kerätä ja analysoida tarinoita hyvistä käytänteistä lasten sijaishuollossa osallisina olevilta tahoilta. Saatuja tuloksia käytettiin pohjana laatustandardien laatimiseen.

Kansalliset tiimit tekivät Q4C –standardien ensimmäisen luonnoksen projektitiimin tuella. Luonnosta kehitettiin edelleen kolmessa eri maiden tiimien välisessä tapaamisessa, joihin osallistui myös nuoria Q4C-projektin jäseniä. Luonnoksen viimeistelyn jälkeen sekä haastatelluilla (kertojat) että kansallisten tiimien jäsenillä oli mahdollisuus antaa palautetta projektitiimille. Heidän palautteensa sisällytettiin standardeihin viimeisessä eri maiden tiimien välisessä tapaamisessa.

Lopuksi ryhmä, joka koostui yhdestä nuoresta sekä kansallisten tiimien ja projektitiimin jäsenistä muokkasi ja viimeisteli standardit.

Quality4Children –standardien toteuttaminen
Jotta voitaisiin toteuttaa Q4C:n missio toisiinsa kytkeytyvien yhdenvertaisuuden, inklusiivisuuden ja osallistumisen periaatteiden pohjalta, asetettiin tavoitteiksi:

- edistää sijaishuollon laatustandardien omaksumista niin kansallisella tasolla kuin Euroopan laajuisesti;
- edistää Q4C –standardeja sekä niiden taustalla olevaa lähestymis- ja ajattelutapaa kansallisella, eurooppalaisella ja globaalilla tasolla.

Standardien rakenne

Q4C –standardit laadittiin turvaamaan ja parantamaan eurooppalaisten sijaishuollossa elävien lasten ja nuorten tilannetta ja kehitysmahdollisuuksia. Standardien tarkoituksena on tukea lasten ja nuorten sijaishuollon sidosryhmiä, kuten lapsia ja nuoria, biologisia perheitä, hoitajia, hoito-organisaatioita, lastensuojelupalveluja sekä kansallisia ja kansainvälisiä hallinnollisia instituutioita.

Q4C –standardit koostuvat 18 standardista, jotka on järjestetty hoidon vaiheiden mukaan kolmeen alueeseen (a). Jokainen Q4C –standardi koostuu neljästä elementistä (b).

a) Standardialueet

Päätöksenteko ja sijoitusprosessi
Päätöksenteko- ja sijoitusprosessi on kaksivaiheinen. Ensin arvioidaan lapsen tilanne, jotta voidaan löytää paras mahdollinen ratkaisu hänelle. Tämän jälkeen päätetään toimenpiteistä, joiden avulla lapsi sopeutetaan hänen tulevaan elämäntilanteeseensa.

Hoitoprosessi
Hoitoprosessilla tarkoitetaan ajanjaksoa sijoitusprosessin ja hoidon päättämisen välillä, johon sisältyy varsinainen hoitajan antama hoiva ja tuki.

Hoidon päättäminen
Hoidon päättämisprosessin myötä lapsi/nuori itsenäistyy, palaa alkuperäiseen perheeseen tai siirtyy toiseen sijoituspaikkaan. Prosessiin sisältyy (tässä vaiheessa) entiseltä hoitajalta saatava tuki.

b) Standardin elementit

Standardin otsikko ja kuvaus
Ilmaistaan selkeästi vaadittu laatutaso. Standardi määrittää rakenteet ja suuntaviivat lasten sijaishuoltoon.

Lainaukset
Valikoituja lainauksia kertomuksista, jotka on koodattu Q4C –tietokannan mukaisesti [1]

Vastuut
Tehtävät, velvollisuudet ja kunkin standardin toteutukseen osallistuville sidosryhmille määritellyt toimivallan alueet

[1] lainauksia ei ole käännetty suomeksi; ne löytyvät alkuperäisestä englanninkielisestä julkaisusta

Toteutusohjeet
Standardin toteuttamiseen liittyvät vaatimukset

Varoitusmerkit
Kuvaus siitä mitä ei tulisi tapahtua, mikäli toimitaan standardin mukaisesti.

STANDARDIALUE 1: PÄÄTÖKSENTEKO JA SIJOITUSPROSESSI

Päätöksentekoprosessi on kaksivaiheinen:
Ensimmäisessä vaiheessa arvioidaan lapsen tarpeet ja hänen perheensä tilanne sekä päätetään lapsen kannalta paras mahdollinen ratkaisu. Mikäli päädytään sijaishuoltoon, alkaa päätöksentekoprosessin toinen vaihe, jonka aikana päätetään parhaasta mahdollisesta sijoituspaikasta. Päätöksentekoprosessi päättyy kaikkien asianosaisten ollessa yksimielisiä lapsen sijoituspaikasta.

Sijoitusprosessilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimia, joiden avulla lasta sopeutetaan hänen tulevaan elämäntilanteeseensa. Kaikkien lapsen kehitykseen liittyvien tahojen tulee saada ja jakaa kaikki asiankuuluva tieto päätöksentekoprosessista.

Sijoitusprosessissa tulee huomioida lapsen mahdolliset erityistarpeet.

Tämä standardialue sisältää seuraavat standardit:

Standardi 1: Lapsi ja hänen biologinen perheensä saavat tukea päätöksentekoprosessin aikana
Standardi 2: Lasta voimaannutetaan osallistumaan päätöksentekoprosessiin
Standardi 3: Ammatillinen päätöksentekoprosessi turvaa lapselle parhaan mahdollisen hoidon
Standardi 4: Sisarukset hoidetaan samassa paikassa
Standardi 5: Siirto uuteen kotiin valmistellaan hyvin ja toteutetaan hienovaraisesti
Standardi 6: Yksilöllinen hoitosuunnitelma ohjaa kodin ulkopuolisen hoidon prosessia

Standardi 1 Lapsi ja hänen biologinen perheensä saavat tukea päätöksentekoprosessin aikana

Lapsella ja hänen perheellään on oikeus interventioon heidän halutessaan muuttaa elämäntilannettaan tai tilanteen niin edellyttäessä. Lapsen turvallisuus ja lapsen etu ovat etusijalla. Lasta ja hänen perhettään tulee aina kuulla ja kunnioittaa.

A) Vastuut

Lastensuojelupalvelut

- osoittavat henkilön, joka vastaa lapsen ja perheen tukemisesta koko päätöksentekoprosessin ja, jos mahdollista, koko hoitoprosessin ajan

B) Toteutusohjeet

1. *Lapsesta vastaava henkilö on käytettävissä koko prosessin ajan*

Vastuuhenkilö on käytettävissä koko päätöksentekoprosessin ajan. Hänen tehtävänään on selvittää lapsen tilanne ja tukea lasta ja hänen perhettään. Mikäli mahdollista, sama vastuuhenkilö seuraa ja tukee koko sijaishuollon prosessia.

2. *Kaikki asiaankuuluvat osapuolet otetaan mukaan hienovaraisesti toimien*

Vastuuhenkilö on aktiivisesti kiinnostunut lapsen tilanteesta ottaen huomioon eri näkökulmat ja informoi kaikkia asianosaisia heidän oikeuksistaan. Vastuuhenkilö osallistaa prosessiin kaikki merkitykselliset tahot, jotka voivat myötävaikuttaa lapsen tilanteen selventämiseen ja voivat auttaa ratkaisun löytämisessä.

Vastuuhenkilö kuuntelee kaikkia asianosaisia, kohtelee heitä tasa-arvoisesti ja tuo lapsen vaihtoehdot esiin.

C) Varoitusmerkit

- lapsi ja/ tai hänen perheensä ei saa tukea sitä tarvitessaan tai pyytäessään
- lapsen kertomaa ei kuulla tai uskota
- vain jokin osapuoli tulee kuulluksi
- osapuolia ei kohdella tai kunnioiteta yhtäläisesti
- tietoa lapsen oikeuksista ei anneta tarkoituksenmukaisella tavalla

Standardi 2 Lasta voimaannutetaan osallistumaan päätöksentekoprosessiin

Kaikki osapuolet kuuntelevat ja kunnioittavat lasta. Lasta informoidaan riittävästi hänen tilanteestaan sekä rohkaistaan ilmaisemaan oma mielipiteensä ja osallistumaan prosessiin ymmärryksensä tason mukaisesti.

A) Vastuut

Lastensuojelupalvelut

- voimaannuttavat lasta osallistumaan koko päätöksentekoprosessiin
- antavat lapselle kaiken tarvittavan tiedon ja varmistavat hänen osallistumisensa

B) Toteutusohjeet

1. *Lasta informoidaan kattavasti ja lapselle sopivalla tavalla*

Vastuuhenkilö antaa lapselle kaikki olennaiset tiedot koskien hänen nykyistä tilannettaan ja tulevaisuuden vaihtoehtojaan. Hän myös varmistaa, että lapsi ymmärtää annetun informaation.

2. *Lapsen mielipide selvitetään hienovaraisesti*

Lastensuojelupalvelujen koulutettu henkilökunta haastattelee lasta lapselle sopivalla tavalla.

3. *Lapsen mielipidettä kunnioitetaan ja se otetaan huomioon*

Vastuuhenkilö arvioi huolellisesti lapsen tilanteen ja etsii keinoja varmistaakseen, että lapsen mielipiteet tulevat huomioiduiksi.

C) Varoitusmerkit

- lapsi ei saa riittävästi informaatiota tilanteestaan tai ei ymmärrä saamaansa informaatiota
- lapsen mielipide sivuutetaan
- lapsi on eri mieltä päätöksestä

Standardi 3 Ammatillinen päätöksentekoprosessi turvaa lapselle parhaan mahdollisen hoidon

Päätöksentekoprosessissa vastataan kahteen kysymykseen:
Millainen ratkaisu on lapsen kannalta paras? Mikäli päädytään sijaishuoltoon, mikä on paras mahdollinen sijoituspaikka lapselle?

Kaikki lapsen kehitykseen liittyvät tahot tekevät yhteistyötä oman asiantuntemuksensa pohjalta. Heidän tulee saada käyttöönsä ja jakaa kaikki asiaankuuluva tieto päätöksentekoprosessista.

Lapsen mahdolliset erityistarpeet tulee huomioida.

A) Vastuut

Lastensuojelupalvelut

- takaavat ammatillisen, osallistavan ja läpinäkyvän päätöksentekoprosessin

Hoito-organisaatio

- antaa lastensuojelupalveluille kaiken asiaankuuluvan tiedon tarjoamastaan hoidosta

B) Toteutusohjeet

1. *Prosessi on osallistava ja läpinäkyvä*

Vastuuhenkilö varmistaa kaikkien asianosaisten osallistumisen prosessiin. Hän kerää kaiken tiedon ja dokumentoi sen selkeästi. Vastuuhenkilö informoi asianosaisia hienovaraisesti varmistaen, että kaikki asianosaiset saavat ja ymmärtävät asiaankuuluvan informaation.

2. *Yhteistyö ulkopuolisten tahojen kanssa varmistetaan*

Vastuuhenkilö varmistaa, että ammattilaiset eri organisaatioista arvioivat lapsen tilanteen ja antavat neuvoja.

3. *Sijoituksen mahdollisista seurauksista annetaan tietoa*

Vastuuhenkilö arvioi perusteellisesti eri toimintavaihtoehdot ja varmistaa, että kaikki asianosaiset ovat tietoisia sijoituksen mahdollisista seurauksista.

4. *Vaihtoehtoista sijoituspaikkaa harkitaan, mikäli alkuperäinen sijoituspaikka ei osoittaudu sopivaksi*

Vastuuhenkilö varmistaa, että päätöksentekoprosessin aikana mietitään myös vaihtoehtoinen sijoituspaikka sen varalle, että ensimmäinen vaihtoehto ei ole sopiva.

5. *Päätös perustuu relevantteihin tosiasioihin*

Vastuuhenkilö varmistaa, että tutkimus on tehty perusteellisesti ja saadut asiakirjat on analysoitu. Lapsen edun takaava päätös tehdään näiden tietojen pohjalta.

6. *Lapselle valitaan paras mahdollinen sijoituspaikka*

Lastensuojelupalvelut valitsevat parhaan mahdollisen sijoituspaikan ottaen huomioon lapsen etnisen, sosiaalisen ja uskonnollisen taustan sekä sairaushistorian. Yhdessä hoito-organisaation kanssa he takaavat, että sijoituspaikka tarjoaa inklusiivisen, tukea antavan, suojelevan ja välittävän ympäristön.

Mahdollisen hoitajan tulee olla pätevä, hänellä tulee olla riittävät resurssit ja mahdollisuus jatkuvaan koulutukseen ja ohjaukseen pystyäkseen huolehtimaan lapsesta (tai sisaruksista).

7. *Hoito-organisaatiot tekevät yhteistyötä lapsen siirtyessä hoitomuodosta toiseen*

Lapsen siirtyessä hoitomuodosta toiseen hoitaja ja hoito-organisaatio tukevat prosessia ja antavat tulevalle hoitajalle kaiken tarpeellisen lasta koskevan tiedon.

C) Varoitusmerkit

- päätöstä ei tehdä lapsen edun mukaisesti
- sijoituspaikkaa valittaessa ei huomioida lapsen tarpeita, elämäntilannetta ja/ tai alkuperäistä sosiaalista ympäristöä

- vaihtoehtoista sijoituspaikkaa ei ole määritelty sen varalle, että alkuperäinen sijoituspaikka ei ole sopiva
- päätös ei perustu tosiasioihin
- prosessia ei dokumentoida
- informaatio ei ole läpinäkyvää
- lasta, hänen perhettään ja muita asianosaisia ei oteta osallisiksi tai he eivät ymmärrä prosessia
- päätös on äkillinen ja odottamaton lapselle ja hänen perheelleen
- ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa ei tehdä yhteistyötä

Standardi 4 Sisarukset hoidetaan samassa paikassa

Sijaishuollossa sisarukset hoidetaan samassa paikassa. Sisarukset sijoitetaan eri paikkoihin vain, jos tämä on heidän hyvinvointinsa mukaista. Tällöin heidän välinen yhteydenpito varmistetaan, ellei yhteydenpito vaikuta heihin negatiivisesti.

A) Vastuut

Lastensuojelupalvelut

- pyrkivät varmistamaan, että sisarukset sijoitetaan yhdessä
- valitsevat hoito-organisaation, johon on mahdollista sijoittaa eri-ikäisiä sisaruksia
- järjestävät sisarusten välisen säännöllisen yhteydenpidon, mikäli heidät sijoitetaan eri paikkoihin

Hoito-organisaatio

- organisaation rakenteiden tulee mahdollistaa eri-ikäisten sisarusten sijoittamisen samaan paikkaan

Hoitaja

- tukee eri paikoissa asuvien sisarusten välistä säännöllistä yhteydenpitoa

B) Toteutusohjeet

1. *Sisarukset sijoitetaan samaan paikkaan*

Lastensuojelupalvelut varmistavat sisarusten sijoittamisen samaan paikkaan. Mikäli mahdollista, sisarusten toivomukset toteutetaan. Tämä tukee ja ohjeistaa sisarukset sijoittavia hoito-organisaatioita.

Hoito-organisaatio takaa asianmukaiset rakenteet sisarusten hoidolle.

2. *Sisarusten välistä yhteydenpitoa ylläpidetään*

Lastensuojelupalvelut ja hoito-organisaatio tarjoavat tarpeelliset resurssit (esimerkiksi taloudellista apua) ja tuen eri paikoissa elävien sisarusten

yhteydenpitoon. Hoitajan vaihtuessa häntä informoidaan lapsen eri paikassa elävistä sisaruksista.

C) Varoitusmerkit

- sisarukset erotetaan toisistaan
- syyt sisarusten erottamiselle eivät ole oikeutettuja eivätkä lasten etujen mukaisia
- hoito-organisaation rakenteet eivät mahdollista sisarusten hoitoa samassa paikassa
- erossa olevat sisarukset eivät ole lainkaan tai vain vähän yhteydessä toisiinsa
- hoitajilla ei ole tietoa lapsen sisaruksista

Standardi 5 Siirtyminen uuteen kotiin valmistellaan huolella ja toteutetaan hienovaraisesti

Kun hoitomuodosta on päästy yksimielisyyteen, hoito-organisaatio valmistelee huolellisesti lapsen hoitoon siirtymisen. Lapsi otetaan vastaan vaiheittain ja aiheuttaen mahdollisimman vähän haittaa lapselle. Siirtyminen uuteen paikkaan toteutetaan prosessina, jonka päätarkoituksena on taata lapsen etu ja kaikkien asianosaisten hyvinvointi.

A) Vastuut

Lastensuojelupalvelut

- takaavat sijoitusprosessin ammatillisen valmistelun ja toteutuksen yhteistyössä hoito-organisaation ja hoitajan kanssa

Hoito-organisaatio

- varmistaa, että hoitajalla on riittävät resurssit ja tuki, jotta hän voi ottaa lapsen vastaan ja huolehtia hänestä

Hoitaja

- valmistelee lapsen vastaanoton ja varmistaa sijoitusprosessin ammatillisen toteutuksen.

B) Toteutusohjeet

1. *Sijoitusprosessi valmistellaan ja toteutetaan ammatillisesti*

Sijoitusprosessi valmistellaan ja toteutetaan tiiviissä yhteistyössä kaikkien asianosaisten kanssa. Lapsen hoitoon tulon valmisteluun varataan riittävästi aikaa ja resursseja.

Vastuussa oleva lastensuojeluviranomainen varmistaa, että järjestelyistä ja sopimuksista keskustellaan kaikkien asianosaisten kanssa. Järjestelyiden ja sopimusten tulee olla realistisia, totuudenmukaisia ja kaikkia osapuolia sitovia.

Hoito-organisaation ja hoitajan kyvyt tarjota tarvittava hoiva arvioidaan. Erityisesti arvioidaan, onko hoitaja riittävän pätevä, saako hän jatkuvaa koulutusta ja ohjausta sekä onko hänellä tarvittavat resurssit.

2. *Lapsen biologinen perhe osallistuu sijoitusprosessiin*

Lastensuojelupalvelut ja hoito-organisaatio varmistavat, että lapsi ja hänen biologinen perheensä osallistuvat sijoitusprosessiin. Sijoitusprosessin aikana lapsen ja hänen perheensä kanssa neuvotellaan ja heitä tuetaan.

3. *Lapsi tutustuu tulevaan kotiinsa*

Vastuuhenkilö varmistaa, että lapsella on mahdollisuus tutustua tulevaan kotiinsa ja hoitajaansa.

4. *Sijoituksesta aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa lapselle*

Vastuuhenkilö varmistaa, että sijoituksesta aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa lapselle ja hänen biologiselle perheelleen.

C) Varoitusmerkit

- sijoitusprosessia ei ole valmisteltu ja toteutettu ammatillisesti
- hoitaja ei ole valmistautunut lapsen vastaanottamiseen ja hänestä huolehtimiseen
- hoitajalla ei ole riittäviä resursseja
- hoitaja ei tee yhteistyötä lastensuojelupalvelujen kanssa
- lapsella ja hänen biologisella perheellään on vain vähän tai ei lainkaan tietoa uudesta kodista
- järjestelyt eivät ole realistisia, totuudenmukaisia ja kaikkia osapuolia sitovia
- kaikki asianosaiset eivät ole mukana prosessissa
- lapsi ja hänen hoitajansa eivät ole yhteydessä ennen lapsen hoitoon tuloa
- lapselle ei järjestetä tervetuliaisvastaanottoa
- lapsesta tuntuu, että hoitoon tulo aiheuttaa huomattavaa haittaa hänen perheelleen ja/ tai sosiaalisille suhteilleen.

Standardi 6 Yksilöllinen hoitosuunnitelma ohjaa sijaishuollon prosessia

Päätöksentekoprosessin aikana laaditaan yksilöllinen hoitosuunnitelma, jota toteutetaan ja kehitetään edelleen koko sijaishuollon prosessin ajan. Suunnitelman tarkoituksena on ohjata lapsen kokonaiskehitystä.

Yleisesti hoitosuunnitelmassa määritellään lapsen kehitystaso, asetetaan tavoitteet ja mittarit ja selvitetään lapsen kokonaiskehityksen tukemiseksi

tarvittavat resurssit. Yksilöllinen hoitosuunnitelma ohjaa jokaista tärkeätä päätöstä koko sijaishuollon prosessin ajan.

A) Vastuut

Lastensuojelupalvelut

- ovat vastuussa lapsen kykyjen monitieteellisestä arvioinnista ja kokonaiskehitystä ohjaavan yksilöllisen hoitosuunnitelman laatimisesta

Hoito-organisaatio

- varmistaa, että sijaishuollon prosessi perustuu yksilölliseen hoitosuunnitelmaan
- varmistaa, että hoitosuunnitelma ohjaa annettavaa hoitoa
- tukee hoitajaa hoitosuunnitelman kehittämisessä

Hoitaja

- on vastuussa yksilöllisen hoitosuunnitelman toteuttamisesta ja kehittämisestä

B) Toteutusohjeet

1. *Laaditaan yksilöllinen hoitosuunnitelma*

Lastensuojelupalvelut laativat monitieteellistä tiimiä konsultoiden yksilöllisen, lapsen resurssit, taustan ja kyvyt huomioivan hoitosuunnitelman.

2. *Lapsi osallistuu yksilöllisen hoitosuunnitelmansa laatimiseen*

Lapsen osallistuminen yksilöllisen hoitosuunnitelmansa laatimiseen ja kehittämiseen varmistetaan. Lapsi osallistuu hoitosuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen hänen ymmärryksensä mukaisesti.

3. *Yksilöllistä hoitosuunnitelmaa arvioidaan määräajoin*

Hoitaja on vastuussa hoitosuunnitelman toteuttamisesta ja kehittämisestä. Hoitosuunnitelmaa päivitetään määräajoin kaikkia asianosaisia konsultoiden.

C) Varoitusmerkit

- dokumentoitu arviointi on puutteellista eikä lapsella ole yksilöllistä suunnitelmaa
- hoitosuunnitelma ei vastaa lapsen yksilöllisiä tarpeita
- kaikki asiaankuuluvat tahot eivät osallistu yksilöllisen hoitosuunnitelman laatimiseen
- osapuolten välillä on erimielisyyttä yksilöllisen hoitosuunnitelman sisällöstä
- suunnitelmaa ei päivitetä määräajoin

STANDARDIALUE 2: HOITO

Hoidolla tarkoitetaan sijoitusprosessin ja hoidon päättymisprosessin välistä ajanjaksoa.

Sijaishuollossa olevia lapsia ja nuoria tuetaan muovaamaan tulevaisuuttaan ja kasvamaan itseensä luottaviksi, itsestään huolehtiviksi ja osallistuviksi yhteiskunnan jäseniksi. Tätä tuetaan kannustavalla, suojelevalla ja huolehtivalla elinympäristöllä.

Tämä standardialue sisältää seuraavat standardit:

Standardi 7: Lapsen sijoituspaikka vastaa hänen tarpeitaan, elämäntilannettaan ja alkuperäistä sosiaalista ympäristöään
Standardi 8: Lapsi säilyttää yhteydet biologiseen perheeseensä
Standardi 9: Hoitajat ovat päteviä ja heidän työskentelyolosuhteensa ovat asianmukaiset
Standardi 10: Hoitajan suhde lapseen perustuu ymmärrykseen ja kunnioittamiseen
Standardi 11: Lasta voimaannutetaan osallistumaan aktiivisesti häntä itseään koskevaan päätöksentekoon
Standardi 12: Lasta hoidetaan asianmukaisissa olosuhteissa
Standardi 13: Erityistä tukea tarvitsevat lapset saavat tarvitsemansa hoidon
Standardi 14: Lasta/nuorta valmennetaan itsenäiseen elämään

Standardi 7 Lapsen sijoituspaikka vastaa hänen tarpeitaan, elämäntilannettaan ja alkuperäistä sosiaalista ympäristöään

Lapsi kasvaa inklusiivisessa, tukea antavassa, suojelevassa ja huolehtivassa ympäristössä. Nämä ympäristön kriteerit toteutuvat kun lapsen on mahdollista kasvaa huolehtivassa perheympäristössä.

Uudessa sijoituspaikassa lapsella on mahdollisuus rakentaa vakaa suhde hoitajaansa ja säilyttää yhteys hänen alkuperäiseen sosiaaliseen ympäristöönsä.

A) Vastuut

Lastensuojelupalvelut

- tekevät aloitteen, etsivät ja järjestävät lapselle hänen tarpeensa, elämäntilanteensa ja alkuperäisen sosiaalisen ympäristönsä mukaisen parhaan mahdollisen sijoituspaikan

Hoito-organisaatio

- tarjoaa lapsen tarpeita ja lastensuojelupalvelujen vaatimuksia vastaavat hoitomallit
- arvioi yhdessä lastensuojelupalvelujen kanssa, vastaako tarjottu sijoituspaikka lapsen tarpeita, elämäntilannetta ja alkuperäistä sosiaalista ympäristöä

Hoitaja

- varmistaa, että uusi koti vastaa lapsen tarpeita, elämäntilannetta ja hänen alkuperäistä sosiaalista ympäristöään
- tekee yhteistyötä lapsen ja hänen biologisen perheensä kanssa

B) Toteutusohjeet

1. *Lasta ja hänen biologista perhettään informoidaan perhehoitomahdollisuuksista*

Mikäli sopivia perhehoitovaihtoehtoja on saatavilla, lasta ja hänen perhettä informoidaan niistä.

Lastensuojelupalvelut kannustavat hoito-organisaatioita tarjoamaan perhehoitoa. Jos lapsi on laitoshoidossa tietyn hoitotoimenpiteen vuoksi, tulee hoito-organisaation löytää tapa yhdistää kyseinen hoito perhehoitoon.

2. *Lapsi saa parhaan mahdollisen sijoituspaikan*

Lastensuojelupalvelut ja hoito-organisaatio varmistavat, että sijoituspaikka tarjoaa inklusiivisen, tukea antavan, suojelevan ja huolehtivan ympäristön.

3. *Sijoituspaikka vastaa lapsen tarpeita, elämäntilannetta ja alkuperäistä sosiaalista ympäristöä*

Hoito-organisaatio pyrkii varmistamaan, että sijoituspaikka vastaa lapsen tarpeita, elämäntilannetta ja alkuperäistä sosiaalista ympäristöä.

Lapsen kotipaikan ja sijoituspaikan välinen fyysinen etäisyys otetaan huomioon.

4. *Sijoituspaikka auttaa lasta kokemaan yhteenkuuluvuutta ja kiintymystä*

Hoitaja antaa lapselle tilaa ja luo ympäristön, jossa lapsi voi tuntea kiintymystä ja yhteenkuuluvuutta.

5. *Hoidon laatua arvioidaan määräajoin*

Lastensuojelupalvelut ja hoito-organisaatio arvioivat hoidon laatua määräajoin.

C) Varoitusmerkit

- lapselle ei tarjota mahdollisuutta perhehoitoon
- lapsi ja hänen biologinen perheensä ja/tai alkuperäinen sosiaalinen ympäristönsä eivät pidä yhteyttä
- fyysinen etäisyys lapsen ja hänen biologisen perheensä ja/tai alkuperäisen sosiaalisen ympäristönsä välillä estää yhteydenpidon
- lapsi ei saa puhua äidinkieltään, harjoittaa omaa kulttuuriaan ja uskontoaan
- järjestelyt eivät ole realistisia, rehellisiä ja/tai kaikkia osapuolia sitovia
- lapsi kokee, että hoito ei ole inklusiivista, tukea antavaa, suojelevaa ja huolehtivaa
- lapsi kokee, että ei voi luottaa hänen ja hoitajan välisen suhteen vakauteen ja luotettavuuteen
- lapsella ei ole yksityisyyttä
- hoitaja vaihtuu jatkuvasti
- hoitaja ei suhtaudu hienovaraisesti lapsen tilanteeseen

Standardi 8 Lapsi säilyttää yhteydet biologiseen perheeseensä

Lapsen suhdetta hänen biologiseen perheeseensä rohkaistaan, ylläpidetään ja tuetaan, mikäli se on lapsen edun mukaista.

A) Vastuut

Lastensuojelupalvelut

- varmistavat, että lapsen ja hänen biologisen perheensä välistä yhteyttä ylläpidetään

Hoito-organisaatio

- varmistaa ja rohkaisee yhteydenpitoa biologiseen perheeseen
- tukee hoitajaa

Hoitaja

- tukee lapsen ja hänen biologisen perheensä välistä yhteyttä
- tekee yhteistyötä lapsen biologisen perheen kanssa

B) Toteutusohjeet

1. *Lastensuojelupalvelut edistävät lapsen ja hänen biologisen perheensä välistä yhteyttä*

Lastensuojelupalvelut rohkaisevat, tukevat ja seuraavat lapsen, hoitajan ja lapsen biologisen perheen välistä yhteyttä. Lisäksi lastensuojelupalvelut edistävät näiden kolmen osapuolen välistä yhteistyötä.

Lastensuojelupalvelut antavat neuvontaa lapselle, hänen biologiselle perheelleen ja hoitajalle.

2. *Hoito-organisaatio ja hoitaja tukevat lapsen ja hänen biologisen perheensä välistä yhteyttä*

Hoito-organisaatio valmentaa hoitajaa biologisen perheen kanssa työskentelyyn ja tukee hoitajaa perheen kanssa tehtävässä yhteistyössä.

Hoitaja auttaa lasta tutustumaan elämäntarinaansa ja rohkaisee lasta ylläpitämään yhteyttä hänen biologiseen perheeseensä sekä sosiaaliseen, uskonnolliseen ja kulttuuriseen taustaansa.

Hoitaja informoi biologista perhettä määräajoin lapsen kehityksestä.

3. *Biologinen perhe osallistuu lapsen elämään*

Hoito-organisaatio ja lapsen biologinen perhe määrittelevät selkeästi roolit, oikeudet ja vastuut lapsen kehitystä koskevissa asioissa noudattaen lain määräyksiä.

Hoito-organisaatio tukee biologista perhettä ymmärtämään lapsen tilanteen ja rohkaisee perhettä auttamaan lasta.

4. *Yhteydenpidon säännöllisyyttä ja laatua arvioidaan määräajoin*

Lapsen ja hänen perheensä välisen yhteydenpidon tiheyttä ja laatua tulee arvioida säännöllisesti. Yhteyttä pidetään yksilöllisen hoitosuunnitelman ja/tai sovitun mukaisesti.

C) Varoitusmerkit

- lapsen ja hänen biologisen perheensä välillä ei ole yhteyttä, vaikka tämä olisi lapsen edun mukaista
- lapsen ja hänen biologisen perheensä välillä on yhteys, vaikka tämä ei ole lapsen edun mukaista
- biologinen perhe toimii lapsen edun vastaisella tavalla
- yhteyttä lapsen ja hänen biologisen perheen välillä ei tueta
- syyt olla tukematta lapsen ja hänen biologisen perheensä välistä yhteyttä eivät ole hyvin perusteltuja

Standardi 9 Hoitajat ovat päteviä ja heidän työskentelyolosuhteensa ovat asianmukaiset

Hoitajat arvioidaan, valikoidaan ja koulutetaan huolella, ennen kuin he ottavat vastuun lapsen huolehtimisesta. Hoitajat saavat jatkuvaa koulutusta ja ammatillista tukea lapsen kokonaiskehityksen turvaamiseksi.

A) Vastuut

Lastensuojelupalvelut

- määrittelevät hoitajalta vaadittavan pätevyyden
- varmistavat, että kaikki hoitajat täyttävät määritellyt pätevyyskriteerit

Hoito-organisaatio

- varmistaa, että kaikki hoitajat täyttävät lastensuojelupalvelujen määrittelemät pätevyyskriteerit
- takaa jatkuvan koulutuksen ja tuen

Hoitaja

- osallistuu jatkuvaan ammatilliseen koulutukseen

B) Toteutusohjeet

1. *Hoitajat valitaan ja koulutetaan hyväksyttyjen pätevyyskriteerien mukaan*

Lastensuojelupalvelut takaavat, että lapsi sijoitetaan hoito-organisaatioon, joka kouluttaa ja tukee hoitajia ammatillisesti ja pätevyyskriteerien mukaisesti.

Hoitajan pätevyyskriteereihin tulee sisältyä kyky perustaa toimintansa YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen, lastensuojelumääräyksiin (eettiset ohjeet) ja lapsen kehitystä koskevaan tietoon. Hoitajia koulutetaan käyttämään lapsen tai nuoren ajattelutapaan sopivaa kieltä. He solmivat läheisen suhteen lapseen/ nuoreen, ovat hyviä kuuntelemaan ja ovat ymmärtäväisiä, empaattisia ja kärsivällisiä.

Hoito-organisaatio varmistaa, että hoitajat arvioidaan, valitaan ja koulutetaan huolella ja että heitä tuetaan ja valvotaan.

2. *Ammatillinen koulutus ja tuki ovat hoitajien saatavilla*

Hoitajalle tarjotaan ammatillista koulutusta ja tukea heidän tarpeidensa ja pyyntöjensä mukaan. Yleensä hoito-organisaatio tarjoaa hoitajalle mahdollisuuden jakaa kokemuksia ja käytännön tietoa, osallistua tarkoituksenmukaisiin tapaamisiin ja kokouksiin sekä saada koulutusta, neuvontaa ja ohjausta.

3. *Hoitajilla on asianmukaiset työolosuhteet*

Hoitajaa tuetaan tarjoamalla hänelle asianmukaiset työolosuhteet. Asuinympäristössä tulee olla asianmukainen infrastruktuuri. Hoitajalla tulee olla riittävät taloudelliset ja inhimilliset resurssit hänelle asetettujen velvollisuuksien täyttämiseen.

4. *Vastavuoroisten verkostojen muodostamista rohkaistaan*

Lastensuojelupalvelut ja/ tai hoito-organisaatio rohkaisevat virallisten ja epävirallisten verkostojen muodostamiseen, jotka mahdollistavat kokemusten, hyvien toimintatapojen ja käytänteiden jakamisen hoitajien välillä.

C) Varoitusmerkit

- hoitajan pätevyyteen liittyviä vähimmäisvaatimuksia ei ole määritelty
- hoitajia ei arvioida ja valikoida tarkasti
- hoitajilla ei ole mahdollisuutta osallistua ammatilliseen koulutukseen ja/tai saada tukea
- hoitaja kieltäytyy ammatillisesta koulutuksesta ja /tai tuesta

- kouluttautumiseen ja tuen pyytämiseen ei rohkaista

Standardi 10 Hoitajan suhde lapseen perustuu ymmärrykseen ja kunnioittamiseen

Hoitaja kiinnittää lapseen yksilöllistä huomiota ja pyrkii tietoisesti rakentamaan luottamusta ja ymmärtämään lasta. Hoitaja kommunikoi aina avoimesti, rehellisesti ja lasta kunnioittavasti.

A) Vastuut

Lastensuojelupalvelut
- antavat hoito-organisaatiolle ja hoitajalle kaikki lapsen taustaa koskevat tiedot
- varmistavat yhteistyön biologisen perheen ja hoitajan välillä

Hoito-organisaatio
- tukee hoitajaa luomaan vakaan suhteen lapseen ja ylläpitämään sitä
- varmistaa, että hoitajalla on riittävät ihmissuhdetaidot, joiden avulla hän voi rakentaa hyvän suhteen lapseen

Hoitaja
- antaa lapselle mahdollisuuden rakentaa luottamusta

B) Toteutusohjeet

1. *Hoitaja saa tietoa, koulutusta ja tukea*

Lastensuojelupalvelut informoivat hoito-organisaatiota ja hoitajaa lapsen taustasta, jotta he osaavat lähestyä lasta sopivalla tavalla.

2. *Hoitaja tarjoaa lapselle mahdollisuuden rakentaa vakaan ihmissuhteen*

Hoitaja luo tukea antavat, ymmärrykseen ja kunnioitukseen perustuvat olosuhteet, jotka mahdollistavat läheisen, rehellisen, luottamuksellisen ja vakaan ihmissuhteen kehittymisen.

3. *Hoitaja lähestyy jokaista lasta yksilöllisesti*

Hoitaja ottaa aina huomioon lapsen taustan, yksilölliset tarpeet, kyvyt ja ymmärryksen tason.

C) Varoitusmerkit
- hoitajan ja lapsen välisestä suhteesta puuttuu kunnioitus tai ymmärrys
- lasta koskevat tiedot vuotavat ulkopuolisille tahoille
- lapsi ottaa etäisyyttä hoitajaan
- hoitajien vaihtuvuus on suuri

Standardi 11 Lasta voimaannutetaan osallistumaan aktiivisesti häntä itseään koskevaan päätöksentekoon

Lasta pidetään oman elämänsä asiantuntijana. Häntä informoidaan, kuunnellaan ja hänet otetaan vakavasti. Lapsen oma tahto nähdään suurena voimavarana. Lasta rohkaistaan ilmaisemaan omia tunteitaan ja kokemuksiaan.

A) Vastuut

Lastensuojelupalvelut

- valvovat lapsen osallistumista häntä itseään koskevaan päätöksentekoon

Hoito-organisaatio

- varmistaa, että osallistuminen on olennainen osa hoitoprosessia

Hoitaja

- voimaannuttaa lasta osallistumaan häntä itseään koskevaan päätöksentekoon
- tukee aktiivisesti lapsen osallisuutta

B) Toteutusohjeet

1. *Hoito-organisaatio tukee lapsen osallisuutta*

Hoito-organisaatio:

- antaa resurssit lapsen osallisuuden edistämiselle
- kehittää ja soveltaa lapsen aktiivisen osallistumisen takaavia menetelmiä
- edistää osallistuvaa asennetta työntekijöiden osallistumisen kautta
- varmistaa, että kaikki lapsen hoitoon osallistuvat ovat koulutettuja ammattilaisia ja näin ollen voivat tukea lapsen osallistumista

2. *Hoitaja tukee lapsen aktiivista osallistumista*

Hoitaja:

- informoi lasta hänen oikeuksistaan ja kaikista hänen elämäänsä vaikuttavista asioista
- kuuntelee, rohkaisee ja tukee lasta tekemään häntä itseään koskevia päätöksiä

3. *Hoitaja uskoo lapsen kykyihin ja mahdollisuuksiin ja tukee niitä*

Hoitaja:

- tunnistaa lapsen kyvyt ja mahdollisuudet sekä rohkaisee lasta käyttämään ja kehittämään niitä
- kunnioittaa lapsen yksilöllisyyttä, ottaa hänen mielipiteensä huomioon ja tukee lapsen pyrkimyksiä itsenäiseen elämään
- saa lapsen kokemaan itsensä tärkeäksi osoittamalla kiinnostusta hänen tarpeitaan kohtaan

C) Varoitusmerkit

- osallistumisen menetelmiä ei kehitetä ja/ tai niitä ei käytetä
- lapsi ei osallistu häntä itseään koskevaan päätöksentekoon
- lapsi kokee, että hänen kykyjä ja mahdollisuuksia ei ymmärretä ja tueta
- lapsi kokee, että häntä ei kuunnella ja/ tai ymmärretä
- lapsi kokee, että hän ei saa riittävästi tietoa häntä koskevista asioista ja oikeuksistaan

Standardi 12 Lasta hoidetaan asianmukaisissa olosuhteissa

Elintason, hoito-organisaation infrastruktuurin ja hoitajan tulee täyttää lapsen lohtuun, turvaan ja terveellisiin elinoloihin liittyvät tarpeet. Lisäksi lapsella tulee olla rajoittamaton pääsy koulutukseen ja yhteisölliseen toimintaan.

A) Vastuut

Lastensuojelupalvelut

- takaavat sijoituspaikan, joka tarjoaa asianmukaiset elinolosuhteet ja tyydyttää lapsen aineelliset tarpeet

Hoito-organisaatio

- takaa viihtyisän, turvallisen, terveellisen ja tasapainoisen ympäristön lapselle

Hoitaja

- tarjoaa viihtyisän, turvallisen, terveellisen ja tasapainoisen kodin lapselle

B) Toteutusohjeet

1. *Lasta hoidetaan asianmukaisissa olosuhteissa*

Lastensuojelupalvelut valvovat, että lapsen elinolosuhteiden vähimmäisvaatimukset liittyen lohtuun, turvaan, terveellisiin elinoloihin, rajoittamattomaan koulutukseen pääsyyn ja yhteisölliseen toimintaan, täyttyvät. Lisäksi, lastensuojelupalvelujen tulee taata lapselle sijoituspaikka, joka täyttää vähimmäisvaatimukset.

2. *Hoito-organisaatio täyttää asetetut vähimmäisvaatimukset*

Hoito-organisaatio takaa hoidon laadun kirjallisessa palvelukuvauksessaan. Hoidon laatu taataan tarjoamalla sijoituspaikka, joka täyttää vähimmäisvaatimukset.

Kirjallinen palvelukuvaus on kaikkien saatavilla.

3. *Lapsen hyvinvointi sekä asianmukaiset aineelliset elinolosuhteet turvataan*

Hoitaja noudattaa asetettuja vähimmäisvaatimuksia taatakseen lohdun, turvan ja terveelliset elinolot sekä rajoittamattoman pääsyn koulutukseen ja yhteisölliseen toimintaan.

C) Varoitusmerkit

- lapsen elinolosuhteet turvaavia vähimmäisvaatimuksia ei ole asetettu
- lapsen sijoituspaikka ei täytä asetettuja vähimmäisvaatimuksia
- hoito-organisaatiolla ei ole kirjallista palvelukuvausta ja/tai se ei ole kaikkien saatavilla

Standardi 13 Erityistä tukea tarvitsevat lapset saavat tarvitsemansa hoidon

Hoitajia koulutetaan ja tuetaan jatkuvasti, jotta he voivat vastata lasten erityistarpeisiin.

A) Vastuut

Lastensuojelupalvelut

- takaavat, että erityistä tukea tarvitsevalle lapselle tarjotaan soveltuva sijoituspaikka

Hoito-organisaatio

- varmistaa, että erityistä tukea tarvitseva lapsi saa asianmukaista hoitoa
- varmistaa, että erityistä tukea tarvitseva lapsi saa kaiken tarvitsemansa hoidon

Hoitaja

- tarjoaa asianmukaista hoitoa erityistä tukea tarvitsevalle lapselle
- varmistaa, että erityistä tukea tarvitseva lapsi saa tarvitsemansa ammatillisen hoidon

B) Toteutusohjeet

1. *Erityistä tukea tarvitsevan lapsen sijoitus tulee suunnitella huolella ennen sijoitusprosessia*

Lastensuojelupalvelut antavat hoito-organisaatiolle ja hoitajalle kaiken tarpeellisen tiedon lapsen erityistarpeiden huomioimiseksi.

2. *Erityistä tukea tarvitsevat lapset saavat asianmukaisen hoidon*

Hoitaja tukee ja vahvistaa lapsen kokonaiskehitystä lapsen omien mahdollisuuksien mukaisesti varmistaen lapsen inkluusion ja osallistumisen.

3. *Erityistä tukea tarvitsevien lasten hoitajat saavat lisäkoulutusta ja tukea*
Lastensuojelupalvelut ja hoito-organisaatio takaavat hoitajalle jatkuvan koulutuksen ja tuen, jotta hän on kyllin pätevä selviytymään erityistä tukea tarvitsevien lasten hoidosta.

4. *Hoitaja toimii yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa*
Hoitaja pyytää neuvoja ja tukea sekä toimii yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa vastakseen lapsen erityistarpeisiin.

C) Varoitusmerkit

- erityistä tukea tarvitseville lapsille ei ole olemassa sopivia hoitomuotoja
- sijoituspaikan valinnassa ei ole huomioitu lapsen erityistarpeita
- erityistä tukea tarvitseva lapsi ei saa asianmukaista hoitoa
- hoitajalle ei tarjota riittävästi informaatiota, koulutusta ja/tai tukea, jotta hän pystyisi huolehtimaan lapsesta, jolla on erityistarpeita
- hoitajat ja asiantuntijat eivät tee yhteistyötä tai se on riittämätöntä
- lasta hoitavilla asiantuntijoilla ei ole tarvittavaa pätevyyttä kohdata ja hoitaa erityistä tukea tarvitsevia lapsia

Standardi 14 Lasta/nuorta valmennetaan itsenäiseen elämään

Lasta/nuorta tuetaan muovaamaan omaa tulevaisuuttaan, jotta hän voi kasvaa itseensä luottavaksi, itsestään huolehtivaksi ja osallistuvaksi yhteiskunnan jäseneksi. Hänen pääsy koulutukseen turvataan ja hänelle tarjotaan mahdollisuus elämässä tarvittavien taitojen hankkimiseen sekä arvojen omaksumiseen.

Lasta/nuorta tuetaan hänen itsetuntonsa vahvistamisessa, jotta hän tuntisi itsensä vahvaksi ja olonsa turvalliseksi sekä oppisi selviytymään vaikeuksista.

A) Vastuut

Lastensuojelupalvelut

- valvovat lapsen/ nuoren kehitystä itsenäiseen elämään valmistautumisessa hoitosuunnitelman mukaisesti
- varmistavat, että lapsella on pääsy hänelle parhaaseen mahdolliseen koulutukseen

Hoito-organisaatio

- tarjoaa asianmukaiset puitteet ja ohjelmat lapsen/ nuoren itsenäistymisen tukemiseen

Hoitaja

- tukee lasta/ nuorta itsenäistymään

B) Toteutusohjeet

1. *Hoitaja tarjoaa yksilöllistä valmennusta ja tukea*

Hoitaja varmistaa, että lasta/nuorta valmennetaan ja tuetaan kasvamaan itsestään huolehtiviksi hoitosuunnitelmaan kirjattujen tarpeiden mukaisesti. Hoitaja keskittyy ensisijaisesti seuraaviin asioihin:

- Lasta/ nuorta rohkaistaan ottamaan vastuu arkisista velvollisuuksista. Lasta/nuorta tuetaan huolehtimaan itsestään sekä hoitamaan raha-, oikeus-, vakuutus- ja muita käytännön asioita hänen ymmärryksensä tason mukaisesti.
- Lasta/ nuorta tuetaan sosiaalisiin verkostoihin kiinnittymiseen ja yhteydenpitoon verkoston jäsenten kanssa.
- Hoitaja selvittää lapsen/nuoren kiinnostuksen kohteet ja suunnittelee toimintaa, joka tukee lapsen/ nuoren tietojen ja elämäntaitojen kehittymistä.

2. *Valmentaminen itsenäiseen elämään on jatkuva prosessi*

Hoitaja valmentaa hoito-organisaation tuella lasta/ nuorta itsenäiseen elämään. Tämä prosessi perustuu yksilölliseen hoitosuunnitelmaan.

Hoitosuunnitelmassa lapsen ja nuoren valmentaminen itsenäiseen elämään nähdään jatkuvana prosessina. Suunnitelmassa huomioidaan asianmukaiset puitteet, mahdollisuudet ja/tai ohjelmat, joilla lasta/nuorta voidaan tukea itsenäistymisessä.

3. *Lapselle/nuorelle tarjotaan mahdollisuuksia ja ohjelmia itsensä kehittämiseen*

Hoito-organisaatio ja hoitaja luovat mahdollisuuksia ja/tai ohjelmia, joiden kautta lapsi/nuori harjaantuu ottamaan vastuuta, sitoutumaan arvoihin ja normeihin sekä hankkimaan elämässä tarvittavia taitoja.

Lapsi/nuori osallistuu hänen itsensä kehittämiseen tarkoitettujen mahdollisuuksien/ohjelmien luomiseen, toteuttamiseen ja arvioimiseen.

4. *Lapsella/nuorella on pääsy hänelle parhaaseen koulutukseen*

Lapsella/ nuorella on pääsy parhaaseen mahdolliseen koulutukseen. Lasta/ nuorta rohkaistaan hyödyntämään koulutusmahdollisuuksia omien kykyjensä ja kiinnostuksenkohteidensa mukaan.

Lasta/ nuorta rohkaistaan ottamaan osaa sekä opinto-ohjelmaan liittyvään toimintaan että kouluajan ulkopuolisiin harrastuksiin yksilöllisen kiinnostuksensa mukaisesti.

C) Varoitusmerkit

- itsenäiseen elämään valmentamista ei käsitellä hoitosuunnitelmassa
- ei ole mahdollisuuksia/ ohjelmia itsensä kehittämiseen
- lapselta/nuorelta evätään mahdollisuus hyödyntää itsensä kehittämisen mahdollisuuksia/ohjelmia

- lapsi/nuori kokee, ettei häntä ole valmennettu ja tuettu itsenäiseen elämään
- lapsi/nuori ei kiinnity sosiaalisiin verkostoihin
- lasta/nuorta ei rohkaista kouluttautumaan
- lapsi/nuori ei vietä vapaa-aikaansa mielekkäällä tavalla
- lasta/nuorta ei kuunnella

STANDARDIALUE 3: HOIDON PÄÄTTÄMINEN

Termi ”hoidon päättäminen” viittaa prosessiin, jonka aikana lapsi/nuori itsenäistyy, palaa biologiseen perheeseensä tai muuttaa toiseen sijoituspaikkaan. Tähän prosessiin kuuluu päätöksenteko, pois muuttamiseen liittyvä prosessi sekä jälkihuolto.

Tämä standardialue sisältää seuraavat standardit:

Standardi 15: Hoidon päättämisprosessi suunnitellaan ja toteutetaan huolella
Standardi 16: Hoidon päättymisvaiheessa kommunikoidaan hyödyllisellä ja tarkoituksenmukaisella tavalla
Standardi 17: Lasta/ nuorta voimaannutetaan osallistumaan hoidon päättämisprosessiin
Standardi 18: Seuranta, jatkuva tuki ja mahdollisuus yhteydenpitoon turvataan

Standardi 15 Hoidon päättämisprosessi suunnitellaan ja toteutetaan huolella

Hoidon päättäminen on ratkaisevan tärkeä vaihe lapsen sijaishuollon prosessissa ja se tulee suunnitella ja toteuttaa huolella. Hoidon päättäminen perustuu ensisijaisesti lapsen/ nuoren yksilölliseen hoitosuunnitelmaan.

Lasta/ nuorta pidetään asiantuntijana arvioitaessa hänen hoitonsa laatua. Häneltä saatu palaute on olennaista hoitojärjestelmän laadun ja kyseisen hoitomallin kehittämisen kannalta.

A) Vastuut

Lastensuojelupalvelut

- valvovat ja tukevat hoidon päättämisen suunnittelua ja toteuttamista
- koordinoivat mukana olevien osapuolten välistä yhteistyötä

Hoito-organisaatio

- varmistaa, että hoidon päättäminen suunnitellaan ja toteutetaan hoitosuunnitelman mukaisesti
- on ammattimaisesti ja hienovaraisesti mukana koko hoidon päättämisprosessin ajan
- tekee yhteistyötä lapsen/ nuoren biologisen perheen kanssa

Hoitaja

- suunnittelee hoidon päättämisprosessin yhdessä muiden asianosaisten kanssa
- toteuttaa hoidon päättämisprosessin hoitosuunnitelman mukaisesti
- tekee yhteistyötä lapsen/ nuoren biologisen perheen kanssa

B) Toteutusohjeet

1. *Hoidon päättämisprosessi suunnitellaan ja toteutetaan huolella*

Hoitaja suunnittelee ja toteuttaa hoidon päättämisprosessin yhdessä lapsen tai nuoren kanssa hoitosuunnitelman mukaisesti. Prosessi toteutetaan vaiheittain lapsen edun mukaisesti.

Lapsella/nuorella on sananvalta päätettäessä missä määrin hänen biologisen perheensä tulisi osallistua hoidon päättämisprosessin suunnitteluun ja toteutukseen.

Hoitaja konsultoi moniammatillista tiimiä, mikäli se on tarpeellista.

2. *Lasta/nuorta pidetään asiantuntijana arvioitaessa hänen hoitonsa laatua*

Hoitaja pyytää lasta/nuorta arvioimaan hoidon laatua. Hoitaja välittää saamansa palautteen hoito-organisaatiolle, jotta hoito-organisaatio voi edelleen kehittää hoitojärjestelmän laatua sekä käytettyä hoitomallia.

3. *Hoidon päättämisprosessi perustuu lapsen/nuoren yksilölliseen hoitosuunnitelmaan*

Hoitosuunnitelmassa määritellään lapsen/nuoren kehitystaso, asetetaan tavoitteita ja mittareita sekä selvitetään lapsen/ nuoren hoidon päättämisprosessin tukemiseksi tarvittavat resurssit. Hoitosuunnitelmaa ja sen toteutusta arvioidaan säännöllisesti.

Hoitosuunnitelmassa otetaan huomioon myös lapsen/ nuoren tulevaisuus hoidon päättymisen jälkeen määrittelemällä jälkihuollon suuntaviivat.

4. *Paluu biologiseen perheeseen tai siirtyminen toiseen sijoituspaikkaan valmistellaan huolella*

Mikäli lapsi palaa biologiseen perheeseensä tai siirtyy toiseen sijoituspaikkaan, lastensuojelupalvelut, nykyinen ja tuleva hoitaja sekä biologinen perhe tekevät yhteistyötä.

Lapsi/ nuori osallistuu aktiivisesti päätöksentekoon ja valmisteluun hänen ymmärryksensä mukaisesti.

5. *Hoidon päättävälle lapselle/nuorelle järjestetään läksiäiset*

Lapselle/nuorelle järjestetään asianmukaiset läksiäiset, jotka symboloivat hänen seuraavan elämänvaiheensa alkua. Läksiäiset järjestetään huomioiden lapsen taustaan liittyvät traditiot sekä lapsen tai nuoren toivomukset.

6. *Lapsella tai nuorella on mahdollisuus saada tukea ja neuvontaa sijaishuollon päättymisen jälkeen*

Lastensuojelupalvelut ja hoito-organisaatio tarjoavat hoidon jälkeistä tukea ja neuvontaa.

C) Varoitusmerkit

- hoidon päättämisprosessia ei suunnitella ja/tai toteuteta huolella
- hoidon päättämisprosessia ei ole käsitelty hoitosuunnitelmassa
- asianosaiset eivät ole yksimielisiä hoidon päättämiseen liittyvästä suunnitelmasta
- lapsi/nuori ei tunne olevansa osallisena hoidon päättämisprosessissa
- lapsi/nuori ja/tai hänen biologinen perheensä eivät osallistu hoidon päättämisprosessin suunnitteluun ja toteutukseen
- lapsen/nuoren asiantuntemuksesta ei olla kiinnostuneita arvioitaessa hänen hoitonsa laatua
- sijaishuoltoa ei arvioida
- hoidon päättämisprosessi ei vastaa lapsen/nuoren yksilöllisiä tarpeita
- jälkihuollollista tukea ei tarjota tai se on riittämätöntä
- lapsella/nuorella ei ole mahdollisuutta hyvästelemiseen

Standardi 16 Hoidon päättymisvaiheessa kommunikoidaan hyödyllisellä ja tarkoituksenmukaisella tavalla

Kaikille hoidon päättämisprosessiin osallistuville tahoille annetaan kaikki oleelliset tiedot sen mukaan, mikä on heidän roolinsa prosessissa. Lapsella/nuorella ja hänen perheellään on kuitenkin oikeus yksityisyyteen ja turvallisuuteen.

Kaikki informaatio annetaan lapselle ja hänen biologiselle perheelleen ymmärrettävällä sekä asianmukaisella tavalla.

A) Vastuut

Lastensuojelupalvelut

- varmistavat, että kaikki asianosaiset tahot saavat ja ymmärtävät hoidon päättämisprosessin huolelliseen suunnitteluun ja toteutukseen liittyvän informaation
- varmistavat tietojen luottamuksellisen käsittelyn

Hoito-organisaatio

- varmistaa, että hoitaja kommunikoi lapsen/ nuoren kanssa asianmukaisella tavalla

Hoitaja

- varmistaa, että lapsi/nuori saa ja ymmärtää hoidon päättämisprosessia koskevan olennaisen tiedon

- kommunikoi lapsen/nuoren kanssa tavalla, joka saa hänet tuntemaan olonsa mukavaksi hoidon päättymisvaiheessa
- tekee yhteistyötä lapsen/nuoren biologisen perheen kanssa

B) Toteutusohjeet

1. *Asiaankuuluvaa tietoa käsitellään ammatillisesti*

Lastensuojelupalvelut, hoito-organisaatio ja hoitaja ymmärtävät, että lapsen/ nuoren ja hänen biologisen perheensä tulee saada kaikki asiaankuuluva informaatio.

Lastensuojelupalvelut käsittelevät ammatillisesti kaiken asiaankuuluvan tiedon. Tämä takaa informaation luottamuksellisuuden, asianmukaisen dokumentoinnin ja saatavuuden.

2. *Lasta/nuorta informoidaan hoidon päättämisprosessista*

Hoitaja varmistaa, että lasta/nuorta informoidaan hoidon päättymisestä ja että hän ymmärtää kaiken olennaisen informaation. Erityisesti lapselle/nuorelle kerrotaan erilaisista tulevaisuuden vaihtoehdoista liittyen hänen itsenäistymiseensä, paluuseen biologiseen perheeseen tai siirtymiseen toiseen sijoituspaikkaan.

3. *Tietyt vaatimukset huomioidaan asianmukaisen kommunikaation varmistamiseksi*

Kaikki lapsen tukemiseen hoidon päättämisprosessin aikana osallistuvat täyttävät vähintään seuraavat vaatimukset:

- He käyttävät kieltä, joka vastaa lapsen/nuoren tapaa ajatella. He solmivat läheisen suhteen lapseen tai nuoreen, ovat hyviä kuuntelemaan sekä ovat ymmärtäväisiä, empaattisia ja kärsivällisiä, jotta lapsi/nuori tuntee olonsa mukavaksi.
- He luovat ystävällisen ja miellyttävän kommunikaatioilmapiirin.

4. *Lapsi, biologinen perhe, hoitaja ja hoito-organisaatio sekä lastensuojelupalvelut tekevät yhteistyötä*

Lasta hoidon päättämisprosessissa tukevien osapuolien välistä yhteistyötä vahvistetaan tiedonvaihdolla, asianmukaisella kommunikaatiolla sekä keskinäisellä luottamuksella. Kaikki osapuolet:

- noudattavat lakeja, säännöksiä ja Q4C –standardeja
- sisällyttävät tämän standardin (16) lastensuojelupalvelujen, hoito-organisaatioiden ja hoitajien ohjeisiin ja työmetodeihin
- ovat osa lastenhoidon verkostoa

C) Varoitusmerkit

- lapsi/nuori kokee tulevansa väärinymmärretyksi
- lapsen/nuoren yksityisyyttä loukataan
- informaatio ei ole lapsen/nuoren tai muiden asianosaisten saatavilla tai he eivät ymmärrä sitä
- tietoa ei vaihdeta

- lapsi kokee hänen ja hoitajan välisen kommunikaation puutteelliseksi
- lapsi kokee hänen ja biologisen perheeseensä ja/ tai sosiaalisen ympäristönsä välisen kommunikaation puutteelliseksi

Standardi 17 Lasta/nuorta voimaannutetaan osallistumaan hoidon päättämisprosessiin

Hoidon päättämisprosessi perustuu yksilölliseen hoitosuunnitelmaan. Lasta/nuorta voimaannutetaan ilmaisemaan mielipiteitään ja mieltymyksiään hänen nykyisestä tilanteestaan sekä tulevaisuuden toiveitaan. Hän osallistuu hoidon päättämisprosessin suunnitteluun ja toteutukseen.

A) Vastuut

Lastensuojelupalvelut
- turvaavat lapsen/nuoren osallistumisen

Hoito-organisaatio
- varmistaa, että kaikki lapsen/nuoren hoidon päättämisprosessiin osallistumista koskevat vaatimukset huomioidaan

Hoitaja
- voimaannuttaa lasta/nuorta osallistumaan hoidon päättämisprosessiin
- osallistaa lapsen/nuoren hoidon päättämisprosessin suunnitteluun ja toteutukseen hänen ymmärryksensä mukaisesti
- tekee yhteistyötä lapsen/nuoren biologisen perheen kanssa

B) Toteutusohjeet

1. *Seuraavat vaatimukset huomioidaan lapsen/nuoren osallistumisen turvaamiseksi:*

Kaikki hoidon päättämisprosessiin osallistuvat tahot huomioivat ja täyttävät vähintään seuraavat vaatimukset:
- lapsi/nuori käyttää oikeuttaan osallistua hoidon päättämisprosessin suunnitteluun ja toteutukseen
- lasta/nuorta kuunnellaan ja rohkaistaan kertomaan suunnitelmiaan, epäilyksiään ja odotuksiaan
- lasta/nuorta tuetaan tekemään päätöksiä hänen ymmärryksensä tason mukaisesti
- lasta/nuorta pidetään oman elämänsä asiantuntijana
- lapsen biologinen perhe osallistuu hoidon päättämisprosessiin
- lapselle/nuorelle annetaan mahdollisuus määritellä missä määrin hänen biologinen perheensä osallistuu hoidon päättämisprosessiin
- lasta/nuorta kuunnellaan ja tuetaan byrokraattisissa ja juridisissa prosesseissa

2. *Lapsi/nuori saa kaiken oleellisen tiedon*

Tukeakseen lapsen/nuoren päätöksentekoa hoidon päättämisprosessin aikana, hoitaja takaa, että lapsi/nuori saa kaiken oleellisen tiedon.

Hoitaja varmistaa, että lapsi/nuori ymmärtää annetun informaation.

3. *Hoidon päättämisprosessin suunnittelu ja toteutus perustuu yksilölliseen hoitosuunnitelmaan*

Lapsi tai nuori osallistuu hoitosuunnitelman laatimiseen. Hoitosuunnitelmassa huomioidaan lapsen/nuoren näkemykset ja tavoitteet sekä hoidon päättämisprosessin huolelliseen suunnittelemiseen tarvittavat resurssit.

C) Varoitusmerkit

- vähimmäisvaatimuksia lapsen/nuoren osallistumisesta hoidon päättämisprosessiin ei ole asetettu
- vähimmäisvaatimukset eivät toteudu
- lapsi/nuori kokee, että hän ei osallistu riittävästi hoidon päättämisprosessiin
- lapsi/nuori kokee, että häntä ei informoida riittävästi
- hoidon päättämisprosessin suunnittelu ja toteutus eivät perustu yksilölliseen hoitosuunnitelmaan
- lapsi/nuori kokee, että häntä ei oteta vakavasti
- asiaa koskevat päätökset tehdään ilman lapsen/nuoren osallistumista päätöksentekoprosessiin
- lapselle/nuorelle annetaan enemmän vastuuta kuin hän pystyy kantamaan
- lasta/nuorta ei kuunnella eikä tueta byrokraattisissa ja juridisissa prosesseissa

Standardi 18 Seuranta, jatkuva tuki ja mahdollisuus yhteydenpitoon turvataan

Lapsen/nuoren sijaishuollon päättyessä, on hänen mahdollista saada apua ja tukea. Hoito-organisaatio pyrkii varmistamaan, että lapsi/nuori ei koe hoidon päättymistä uutena vakavana häiriönä hänen elämässään.

Nuoren saavuttaessa täysi-ikäisyyden, tulisi hoito-organisaation jatkaa tuen tarjoamista sekä tarjota nuorelle mahdollisuus yhteydenpidon jatkumiseen.

A) Vastuut

Lastensuojelupalvelut

- varmistavat seurannan ja tuen jatkuvuuden ennen lapsen täysi-ikäiseksi tuloa sekä sen jälkeen
- edistävät lapsen/nuoren yhteydenpitoa hänelle hoidon aikana muodostuneen emotionaalisen verkoston kanssa

Hoito-organisaatio

- varmistaa jälkihuoltosuunnitelman laatimisen ja toteuttamisen
- takaa riittävät resurssit seurannalle ja tuen jatkuvuudelle sekä varmistaa, että lapsella on mahdollisuus pitää yhteyttä entiseen hoitajaansa ja hänelle hoidon aikana muodostuneeseen emotionaaliseen verkostoon

Hoitaja

- laatii ja toteuttaa jälkihuoltosuunnitelman yhdessä lapsen/nuoren kanssa
- seuraa ja tukee lasta/nuorta sekä edistää lapsen/nuoren ja hänen hoidonaikaisen emotionaalisen verkostonsa välistä yhteydenpitoa

B) Toteutusohjeet

1. *Seuranta ja tuki perustuvat jälkihuoltosuunnitelmaan*

Hoito-organisaatio ja hoitaja yhdessä lapsen/nuoren kanssa laativat ja toteuttavat jälkihuoltosuunnitelman. Suunnitelma perustuu jo olemassa olevaan yksilölliseen hoitosuunnitelmaan. Jälkihuoltosuunnitelman tekemisessä käytettävät menetelmät on esitetty pääpiirteittäin hoito-organisaation kirjallisessa palvelukuvauksessa.

On tärkeää, että jälkihuoltosuunnitelman näkökulma on yksilöllinen ja että se integroituu lapsen/ nuoren taustaan. Yleensä jälkihuoltosuunnitelmassa määritellään lapsen/nuoren kehitystaso, asetetaan tavoitteita ja mittareita sekä selkiytetään resurssit, joita tarvitaan hoidosta lähteneen lapsen tukemiseksi.

2. *Seuranta ja tuki taataan lapselle/nuorelle*

Hoitaja seuraa ja tarvittaessa tukee lasta/nuorta jälkihuoltosuunnitelman mukaisesti. Hänellä on olemassa tähän tarvittavat resurssit. Hoitaja pyrkii ylläpitämään yhteyttä lapseen/nuoreen.

3. *Lapsella/nuorella on mahdollisuus säilyttää yhteys hänen emotionaaliseen verkostoonsa*

Lapsen/nuoren entinen hoito-organisaatio tarjoaa resurssit lapsen ja hänen hoidonaikaisen emotionaalisen verkostonsa väliselle yhteydenpidolle. Lapsen/ nuoren hoitaja edistää tätä yhteydenpitoa.

C) Varoitusmerkit

- jälkihuoltosuunnitelmaa ei ole
- seurantaa ja/tai tukea ei ole järjestetty
- lapsi/nuori ei ole riittävästi osallisena jälkihuoltosuunnitelman laatimisessa
- lapsi/nuori kieltäytyy seurannasta ja/tai tuesta
- nuorta ei tueta enää sen jälkeen, kun hän on täyttänyt 18 vuotta.
- lapsella/nuorella ei ole mahdollisuutta pitää yhteyttä hänelle hoidon aikana muodostuneeseen emotionaaliseen verkostoon

AVAINTERMIT

Biologinen perhe
Perheenjäsenet, joihin lapsella on biologinen sukulaisuussuhde, kuten biologiset vanhemmat, sisarukset ja muut sukulaiset

Hoitaja
Perheenjäsen tai ammattilainen, joka hoitaa lasta/nuorta. Hoito voi olla perhe- tai laitoshoitoa.

Hoito-organisaatio
Organisaatio, joka vastaa lapsen/nuoren sijaishuollosta. Hoitoa voidaan tarjota sijaisperheessä, muulla tavoin perhehoitona (kuten SOS lapsikylä) tai laitoksessa.

Yksilöllinen hoitosuunnitelma
Suunnitelma, jonka tarkoituksena on ohjata lapsen yksilöllistä fyysistä, kognitiivista, emotionaalista ja sosiaalista kehitystä. Suunnitelma laaditaan päätöksentekoprosessin aikana ja sitä edelleen kehitetään sekä toteutetaan koko sijaishuollon prosessin ajan. Yleensä hoitosuunnitelmassa määritellään lapsen kehitystaso, asetetaan tavoitteita ja mittareita sekä selvitetään lapsen kokonaiskehityksen tukemiseksi tarvittavat resurssit. Yksilöllinen hoitosuunnitelma ohjaa jokaista tärkeätä päätöstä koko sijaishuollon prosessin ajan.

Lapsi
Kaikki alle 18-vuotiaat

Lastensuojelupalvelut
Organisaatiot, instituutiot, palvelut ja/tai laitokset, jotka vastaavat hoidon, tuen ja/tai suojelun tarjoamisesta lapsille/nuorille, joiden biologinen perhe tai hoitaja ei täytä heidän tarpeitaan. Lastensuojelupalvelut tarjoavat tietoa sekä järjestävät sosiaalista, lääketieteellistä, lainopillista ja/tai holhoavaa huolenpitoa. Lastensuojelupalvelut voivat toimia julkisella tai yksityisellä sektorilla (nuorten hyvinvointipalvelut, vapaaehtoisjärjestöt jne.)

Erityistä tukea tarvitseva lapsi
Lapset, jotka psykologisen häiriön, fyysisen tai älyllisen rajoitteen, kulttuurisen taustan, hyväksikäyttö- tai laiminlyöntitaustan tai muun tekijän vuoksi tarvitsevat erityistä, erikoistuneiden hoitajien tai terapeuttien antamaa suojelua ja hoivaa sijaishuollon aikana.

Moniammatillinen tiimi
Työryhmä, joka vastaa lapsen kokonaiskehityksen tukemisesta hänen sijaishuollon aikana. Työryhmä muodostuu hoitajista, opettajista sekä hoito-organisaation toisiaan tukevista työntekijöistä (psykologit, sosiaalityöntekijät jne.)

Nuori
Nuori henkilö, joka on 18 vuotta tai vanhempi, mutta on erityisen tilanteensa vuoksi edelleen oikeutettu sijaishuoltoon.

LIITTEET

Standardien yhteydet YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen

Lapsen oikeuksien sopimus hyväksyttiin ratifioitavaksi YK:n yleiskokouksessa vuonna 1989. Kaikki Euroopan maat ovat ratifioineet sen. Ratifioimalla sopimuksen valtio vahvistaa tekevänsä parhaansa toteuttaakseen sitä ja suojellakseen kaikkia tuomiovaltansa käsittäviä lapsia heidän oikeuksiensa loukkaamiselta. On useita tapoja, joilla YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta voidaan käyttää. Kolme niistä ovat:

- laillisena välineenä: YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta voidaan soveltaa juridiikassa ja oikeuskäytännöissä
- koulutuksellisena viestinä
- sosiaalipoliittisena instrumenttina

Lasten oikeudet merkitsevät enemmän kuin lasten laillinen asema. Kyse ei ole vain laeista, päätöksistä ja säännöistä, vaan myös viranomaisille ja julkiselle vallalle asetetuista velvoitteista realisoida lasten oikeudet ja toteuttaa niitä kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla. YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta voidaan käyttää osoittamaan hallituksille, milloin he eivät täytä velvoitteitaan ja vastuitaan.

Lapsen oikeuksien sopimus sisältää koulutuksellisen viestin. Tämä on tärkeää myös lasten sijaishuollon kannalta. Julistuksen koulutuksellinen viesti voidaan nähdä käytetyistä käsitteistä, jotka tulevat kasvatustieteen ja lapsuuden psykologian teorioista. Esimerkkejä tällaisista käsitteistä ovat:

- lapsen etu (artikla 3, kappale 1);
- kehittyvät valmiudet (artikla 5)
- kehitystaso (artikla 12)
- ihmisarvo (7 eri paikassa eri puolilla julistusta)

On kasvatustieteilijöiden ja psykologien, mutta myös vanhempien ja hoitajien tehtävänä tehdä näistä käsitteistä käytäntöä. Paikoin julistuksessa puhutellaan suoraan kasvattajia, vanhemmat mukaan lukien (artiklat 3,5,18), kasvatustyötä tekeviä/kouluja (artiklat 28, 29) ja lastensuojelupalveluja/hyvinvointi-instituutioita (artikla 3, kappaleet 1 ja 3).

Seuraavassa on katsaus niistä YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen artikloista, joilla on sisällöllinen yhteys Q4C –standardeihin.

Lapsen oikeuksien julistuksen artiklat, joilla on sisällöllinen yhteys Q4C – standardeihin:

Standardi 1: Lapsi ja hänen biologinen perheensä saavat tukea päätöksentekoprosessin aikana
Lapselle: Artiklat: 3 (kappale 1), 6 (kappale 2), 9 (kappale 2), 12, 13 ja 39
Vanhemmille: Artiklat: 3 (kappale 1), 5, 6 (kappale 2), 9 (kappale 2), 12, 13, ja 18 (kappale 2)
Lastensuojelupalveluille tai hoito-organisaatioille: Artiklat: 2, 3 (kappaleet 1, 2 ja 3), 5, 6 (kappale 2), 9 (kappale 2), 12, 13, 18 (kappale 2), 19, 20 (kappale 1), 39
Vastuuhenkilölle tai hoitajalle: Artiklat: 2, 3 (kappaleet 1 ja 2) 5, 6 (kappale 2), 9 (kappale 2), 12, 13, 19, 20 (kappale 1), 39

Standardi 2: Lasta voimaannutetaan osallistumaan päätöksentekoprosessiin
Lapselle: Artiklat: 9 (kappale 2), 12, 13, 17
Vanhemmille: Artiklat: 3 (kappale 1), 5, 6 (kappale 2), 9 (kappale 2), 12, 13, 17, 18 (kappale 1)
Lastensuojelupalveluille tai hoito-organisaatioille: Artiklat: 2, 3 (kappaleet 1 ja 3), 6 (kappale 2), 9 (kappale 2), 5, 12, 13, 17, 39
Vastuuhenkilölle tai hoitajalle: Artiklat: 2 (kappale 1), 3 (kappale 1), 5, 6 (kappale 2), 9 (kappale 2), 12, 13, 17

Standardi 3: Ammatillinen päätöksentekoprosessi turvaa lapselle parhaan mahdollisen hoidon
Lapselle: Artiklat: 3 (kappaleet 1 ja 2), 6 (kappale 2), 19, 20 (kappale 1), 23 (kappaleet 1, 2 ja 3), 23 (kappale 1), 39,
Vanhemmille: Artiklat: 3 (kappale 1), 5, 6 (kappale 2), 18 (kappale 1), 20 (kappale 3), 23 (periaatteet 1, 2 ja 3), 39
Lastensuojelupalveluille tai hoito-organisaatioille: Artiklat: 2, 3 (kappaleet 1 ja 3), 5, 6 (kappale 2), 23 (kappaleet 1, 2 ja 3), 39
Vastuuhenkilölle tai hoitajalle: Artiklat: 2, 3 (kappale 1), 5, 6 (kappale 2), 20 (kappale 3), 23 (kappaleet 1, 2 ja 3), 39

Standardi 4: Sisarukset hoidetaan samassa paikassa
Artikla 16

Standardi 5: Siirtyminen uuteen kotiin valmistellaan huolella ja toteutetaan hienovaraisesti
Lapselle: Artiklat: 3 (kappaleet 1 ja 2), 19, 20 (kappaleet 1 ja 3), 39
Vanhemmille: Artiklat: 3 (kappale 1), 5, 6 (kappale 2), 18 (kappale 1), 20 (kappale 3), 23 (kappale 1), 39
Lastensuojelupalveluille tai hoito-organisaatioille: Artiklat: 2, 3 (kappaleet 1 ja 3), 5, 6 (kappale 2), 20 (kappale 3), 23 (kappale 1), 39
Vastuuhenkilölle tai hoitajalle: Artiklat: 2, 3 (kappale 1), 5, 6 (kappale 2), 20 (kappale 3), 23 (kappale 1), 39

Standardi 6: Yksilöllinen hoitosuunnitelma ohjaa sijaishuollon prosessia
Lapselle: Artiklat: 3 (kappaleet 1 ja 2), 6 (kappale 2), 9 (kappale 2), 12, 13, 17, 19, 20 (kappaleet 1 ja 3), 23 (kappale 1), 25, 39

Lastensuojelupalveluille tai hoito-organisaatioille: Artiklat: 2, 3 (kappaleet 1 ja 3), 6 (kappale 2), 9 (kappale 2), 12, 13, 17, 20 (kappale 3), 23 (kappale 1), 25, 39
Vastuuhenkilölle tai hoitajalle: Artiklat: 2, 3 (kappaleet 1 ja 3), 6 (kappale 2), 9 (kappale 2), 12 ja 13, 17, 20 (kappale 3), 23 (kappale 1), 25, 39

Standardi 7: Lapsen sijoituspaikka vastaa hänen tarpeitaan, elämäntilannettaan ja alkuperäistä sosiaalista ympäristöään
Lapselle: Artiklat: 3 (kappaleet 1 ja 2), 6 (kappale 2), 8, 19, 20 (kappaleet 1 ja 3), 23 (kappale 1), 39
Lastensuojelupalveluille tai hoito-organisaatioille: Artiklat: 3 (kappale 1), 8, 20 (kappale 3), 6 (kappale 2), 20 (kappale 3), 23 (kappale 1), 39
Vastuuhenkilölle tai hoitajalle: Artiklat: 3 (kappale 1), 6 (kappale 2), 8, 20 (kappale 3), 23 (kappale 1), 39

Standardi 8: Lapsi säilyttää yhteydet biologiseen perheeseensä
Lapselle: Artiklat: 9 (kappale 3), 20 (kappale 3),
Vanhemmille: Artiklat: 3 (kappale 1), 5, 6 (kappale 2), 9 (kappale 3), 18 (kappaleet 1 ja 2)
Lastensuojelupalveluille tai hoito-organisaatioille: Artiklat: 3 (kappale 1), 5, 6 (kappale 2), 9 (kappale 3), 18 (kappale 2), 20 (kappale 3)
Vastuuhenkilölle tai hoitajalle: Artiklat: 3 (kappale 1), 5, 6 (kappale 2), 9 (kappale 3),18 (kappale 2), 20 (kappale 3)

Standardi 9: Hoitajat ovat päteviä ja heidän työskentelyolosuhteensa ovat asianmukaiset
Lapselle: Artiklat: 3 (kappale 1), 2, 3 6 (kappale 2), 19, 20 (kappale 1), 23 (kappale 1), 39
Lastensuojelupalveluille tai hoito-organisaatioille: Artiklat:3 (kappaleet 1 ja 3), 6 (kappale 2), 3 (kappale 3), 23 (kappale 1), 39,
Vastuuhenkilölle tai hoitajalle: Artiklat:3 (kappale 3), 39, 23 (kappale 1)

Standardi 10: Hoitajan suhde lapseen perustuu ymmärrykseen ja kunnioittamiseen
Lapselle: Artiklat: 23 (kappale 1), 39
Lastensuojelupalveluille tai hoito-organisaatioille: Artiklat:2, 3 (kappale 1 ja 3), 6 (kappale 2), 23 (kappale 1), 39
Vastuuhenkilölle tai hoitajalle: Artiklat: 2, 3 (kappale 1), 6 (kappale 2), 23 (kappale 1), 39

Standardi 11: Lasta voimaannutetaan osallistumaan aktiivisesti häntä itseään koskevaan päätöksentekoon
Lapselle: Artiklat: 9 (kappale 2), 12, 13, 17
Lastensuojelupalveluille tai hoito-organisaatioille: Artiklat: 2, 3 (kappaleet 1 ja 3), 6 (kappale 2), 9 (kappale 2), 12, 13, 17
Vastuuhenkilölle tai hoitajalle: Artiklat: 2, 3 (kappale 1), 6 (kappale 2), 9 (kappale 2), 12, 13, 17

Standardi 12: Lasta hoidetaan asianmukaisissa olosuhteissa
Lapselle: Artiklat: 3 (kappaleet 1 ja 2), 6 (kappale 2), 15, 20 (kappale 1), 26, 27, 28, 31
Lastensuojelupalveluille tai hoito-organisaatioille: Artiklat: 3 (kappaleet 1 ja 3), 6 (kappale 2), 15, 23 (kappale 1), 25, 26, 27, 28, 31, 39
Vastuuhenkilölle tai hoitajalle: Artiklat: 6 (kappale 2), 3 (kappale 1), 11 (kappale 1), 15, 23 (kappale 1), 25, 26, 27, 28, 31, 39

Standardi 13: Erityistä tukea tarvitsevat lapset saavat tarvitsemansa hoidon
Lapselle: Artiklat: 3 (kappale 1, 2 ja 3), 6 (kappale 2), 19, 20 (kappale 1), 23 (kappaleet 1, 2 ja 3), 39
Lastensuojelupalveluille tai hoito-organisaatioille: Artiklat: 2, 3 (kappaleet 1 ja 3), 6 (kappale 2), 23 (kappaleet 1, 2 ja 3), 39
Vastuuhenkilölle tai hoitajalle: Artiklat: 2, 3 (kappaleet 1 ja 3), 6 (kappale 2), 23 (kappaleet 1, 2 ja 3), 39

Standardi 14: Lasta/nuorta valmennetaan itsenäiseen elämään
Lapselle: Artiklat: 3 (kappale 1 ja 2), 6 (kappale 2), 9 (kappale 2), 12, 13, 17, 19, 20 (kappale 1), 26, 28, 39,
Lastensuojelupalveluille tai hoito-organisaatioille: Artiklat: 3 (kappaleet 1 ja 3), 6 (kappale 2), 9 (kappale 2), 12, 13, 17, 26, 28, 39
Vastuuhenkilölle tai hoitajalle: Artiklat: 3 (kappaleet 1 ja 3), 6 (kappale 2), 9 (kappale 2), 12, 13, 17, 26, 28, 39

Standardi 15: Hoidon päättämisprosessi suunnitellaan ja toteutetaan huolella
Lapselle: Artiklat:3 (kappale 1), 3 (kappaleet 2 ja 3), 6 (kappale 2), 9 (kappale 2), 12, 13, 17, 19, 20 (kappale 1), 25, 39
Lastensuojelupalveluille tai hoito-organisaatioille: Artiklat: 3 (kappaleet 1 ja 3), 6 (kappale 2), 9 (kappale 2), 12, 13, 17, 26, 39
Vastuuhenkilölle tai hoitajalle: Artiklat: 3 (kappaleet 1 ja 3), 6 (kappale 2), 9 (kappale 2), 12, 13, 17, 26, 39

Standardi 16: Hoidon päättymisvaiheessa kommunikoidaan hyödyllisellä ja tarkoituksenmukaisella tavalla
Lapselle: Artiklat: 3 (kappaleet 1 ja 2), 9 (kappale 2), 12, 13, 16, 17, 19, 20 (kappale 1), 23 (kappale 1), 39
Vanhemmille: Artiklat: 5, 17, 3 (kappale 1), 6 (kappale 2), 9 (kappale 2), 12, 13, 16, 18 (kappaleet 1 ja 2)
Lastensuojelupalveluille tai hoito-organisaatioille: Artiklat: 3 (kappaleet 1 ja 3), 5, 6 (kappale 2), 9 (kappale 2), 12, 13, 16, 17, 39
Vastuuhenkilölle tai hoitajalle: Artiklat: 3 (kappaleet 1 ja 3), 5, 6 (kappale 2), 9 (kappale 2),12, 13, 16, 17, 39

Standardi 17: Lasta/nuorta voimaannutetaan osallistumaan hoidon päättämiseen
Lapselle: Artiklat: 3 (kappaleet 1 ja 2), 5, 6 (kappale 2), 18 (kappale 2), 19, 20 (kappale 1), 26, 39
Lastensuojelupalveluille tai hoito-organisaatioille: Artiklat: 3 (kappale 1), 5, 6 (kappale 2), 18 (kappale 2), 39, 23 (kappale 1), 26
Vastuuhenkilölle tai hoitajalle: Artiklat: 3 (kappale 1), 5, 6 (kappale 2), 3

(kappale 1), 39, 23 (kappale 1), 26

Standardi 18: Seuranta, jatkuva tuki ja yhteydenottomahdollisuudet turvataan
Lapselle: Artiklat: 3 (kappaleet 1 ja 2), 6 (kappale 2), 19, 20 (kappale 1), 26, 39
Vanhemmille: Artiklat: 3 (kappale 1), 5, 6, 18 (kappaleet 1 ja 2), 26
Lastensuojelupalveluille tai hoito-organisaatioille: Artiklat: 3 (kappale 1), 5, 6 (kappale 2), 18 (kappale 2), 23 (kappale 1), 26, 39
Vastuuhenkilölle tai hoitajalle: Artiklat: 3 (kappale 1), 5, 6 kappale, 23 (kappale 1), 26, 39

Yleissopimus lapsen oikeuksista

Johdanto

Tämän yleissopimuksen sopimusvaltiot,

ottavat huomioon, että Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjassa julistettujen periaatteiden mukaisesti koko ihmiskunnan kaikkien jäsenten synnynnäisen arvon sekä yhtäläisten ja luovuttamattomien oikeuksien tunnustaminen on vapauden, oikeudenmukaisuuden ja rauhan perusta maailmassa,

muistavat, että Yhdistyneiden kansakuntien kansat ovat peruskirjassa vahvistaneet uskonsa ihmisen perusoikeuksiin, arvoon ja merkitykseen ja ovat päättäneet edistää sosiaalista kehitystä ja parempia elinoloja vapaammissa oloissa,

tunnustavat, että Yhdistyneet kansakunnat on ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja kansainvälisissä ihmisoikeuksien yleissopimuksissa julistanut ja sopinut, että jokainen ihminen on oikeutettu niissä tunnustettuihin oikeuksiin ja vapauksiin ilman minkäänlaista rotuun, ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen tai sosiaaliseen alkuperään, varallisuuteen, syntymään tai muuhun seikkaan perustuvaa erotusta,

palauttavat mieliin, että ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa Yhdistyneet kansakunnat on julistanut lasten olevan oikeutettuja erityiseen huolenpitoon ja apuun,

ovat vakuuttuneita siitä, että perheellä, joka on yhteiskunnan perusryhmä ja sen kaikkien jäsenten ja erityisesti lasten hyvinvoinnin ja kasvun luonnollinen ympäristö, on oikeus saada tarvittavaa suojelua ja apua niin että se pystyy täydellisesti hoitamaan velvollisuutensa yhteiskunnassa,

tunnustavat, että lapsen tulisi persoonallisuutensa täysipainoisen ja sopusointuisen kehityksen vuoksi kasvaa perheessä onnellisuuden, rakkauden ja ymmärtämyksen ilmapiirissä,

ottavat huomioon, että lapsen tulisi olla täysin valmis elämään itsenäistä elämää yhteiskunnassa ja häntä tulisi kasvattaa Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjassa julistettujen ihanteiden hengessä sekä erityisesti rauhan, ihmisarvon, suvaitsevaisuuden, vapauden, tasa-arvon ja solidaarisuuden hengessä,

muistavat, että erityisen huolenpidon ulottaminen lapseen on todettu Geneven lapsen oikeuksien julistuksessa vuonna 1924 ja Yhdistyneiden kansakuntien vuonna 1959 hyväksymässä lapsen oikeuksien julistuksessa sekä tunnustettu ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa (erityisesti sen 23 ja 24 artiklassa), taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa (erityisesti sen 10 artiklassa) ja lasten hyvinvoinnista huolehtivien erityisjärjestöjen ja kansainvälisten järjestöjen säännöissä ja asiaan liittyvissä asiakirjoissa,

muistavat, kuten Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen 20. päivänä marraskuuta 1959 hyväksymässä lapsen oikeuksien julistuksessa todetaan, että "lapsi ruumiillisen ja henkisen kypsymättömyytensä vuoksi tarvitsee erityistä suojelua ja huolenpitoa, siihen luettuna asianmukainen hoito sekä ennen syntymää että sen jälkeen"

palauttavat mieliin julistuksen sosiaalisista ja oikeudellisista periaatteista lasten huollossa ja suojelussa, erityisesti sijaishuollossa sekä kansallisessa että kansainvälisessä lapseksiottamisessa, Yhdistyneiden kansakuntien vähimmäissäännökset nuoriso-oikeudesta ("Beijingin säännöt") ja julistuksen naisten ja lasten suojelusta hätätilanteissa ja aseellisissa selkkauksissa,

tunnustavat, että kaikissa maailman maissa elää lapsia erittäin vaikeissa oloissa ja että tällaiset lapset tulee erityisesti ottaa huomioon,

ottavat asianmukaisesti huomioon kunkin kansan perinteiden ja kulttuurin merkityksen lapsen suojelussa ja tasapainoisessa kehityksessä,

tunnustavat kansainvälisen yhteistyön merkityksen lasten olojen parantamiseksi kaikissa maissa, erityisesti kehitysmaissa,

ovat sopineet seuraavasta:

I osa

1 artikla
Tässä yleissopimuksessa lapsella tarkoitetaan jokaista alle 18-vuotiasta henkilöä, ellei lapseen soveltuvien lakien mukaan täysi-ikäisyyttä saavuteta aikaisemmin.

2 artikla
1. Sopimusvaltiot kunnioittavat ja takaavat tässä yleissopimuksessa tunnustetut oikeudet kaikille niiden lainkäyttövallan alaisille lapsille ilman minkäänlaista lapsen, hänen vanhempiensa tai muun laillisen huoltajansa rotuun, ihonväriin,

sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen, etniseen tai sosiaaliseen alkuperään, varallisuuteen, vammaisuuteen, syntyperään tai muuhun seikkaan perustuvaa erottelua.
2. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin toimiin varmistaakseen, että lasta suojellaan kaikenlaiselta syrjinnältä ja rangaistukselta, jotka perustuvat hänen vanhempiensa, laillisten huoltajiensa tai muiden perheenjäsentensä asemaan, toimintaan, mielipiteisiin tai vakaumuksiin.

3 artikla
1. Kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.
2. Sopimusvaltiot sitoutuvat takaamaan lapselle hänen hyvinvoinnilleen välttämättömän suojelun ja huolenpidon ottaen huomioon hänen vanhempiensa, laillisten huoltajiensa tai muiden hänestä oikeudellisessa vastuussa olevien henkilöiden oikeudet ja velvollisuudet. Tähän pyrkiessään sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin lainsäädäntö- ja hallintotoimiin.
3. Sopimusvaltiot takaavat, että lasten huolenpidosta ja suojelusta vastaavat laitokset ja palvelut noudattavat toimivaltaisten viranomaisten antamia määräyksiä, jotka koskevat erityisesti turvallisuutta, terveyttä, henkilökunnan määrää ja soveltuvuutta sekä henkilökunnan riittävää valvontaa.

4 artikla
Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin ja muihin toimiin tässä yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien toteuttamiseksi. Taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien toteuttamiseksi sopimusvaltiot ryhtyvät mahdollisimman täysimääräisesti tällaisiin toimiin käytettävissä olevien voimavarojensa mukaan ja tarvittaessa kansainvälisen yhteistyön puitteissa.

5 artikla
Sopimusvaltiot kunnioittavat vanhempien tai paikallisen tavan mukaisen suurperheen tai yhteisön, laillisten holhoojien ja huoltajien tai muiden lapsesta oikeudellisesti vastuussa olevien henkilöiden vastuuta, oikeuksia ja velvollisuuksia tarjota lapselle hänen kehittyvien valmiuksiensa mukaisesti asianmukaista ohjausta ja neuvoa tässä yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien käyttämiseksi.

6 artikla
1. Sopimusvaltiot tunnustavat, että jokaisella lapsella on synnynnäinen oikeus elämään.
2. Sopimusvaltiot takaavat lapselle henkiinjäämisen ja kehittymisen edellytykset mahdollisimman täysimääräisesti.

7 artikla
1. Lapsi on rekisteröitävä heti syntymänsä jälkeen, ja hänellä on syntymästään lähtien oikeus nimeen ja kansalaisuuteen sekä mikäli mahdollista, oikeus tuntea vanhempansa ja olla heidän hoidettavanaan.
2. Sopimusvaltiot takaavat näiden oikeuksien toteuttamisen kansallisen lainsäädäntönsä ja asiaankuuluvissa kansainvälisissä asiakirjoissa

määritettyjen velvoitteidensa mukaisesti etenkin silloin, kun lapsi muuten olisi kansalaisuudeton.

8 artikla
1. Sopimusvaltiot sitoutuvat kunnioittamaan lapsen oikeutta säilyttää henkilöllisyytensä, myös kansalaisuutensa, nimensä ja sukulaissuhteensa niin kuin lainsäädännössä niistä määrätään ilman, että niihin puututaan laittomasti.
2. Milloin lapselta on laittomasti riistetty hänen henkilöllisyytensä osittain tai kokonaan sopimusvaltioiden on annettava hänelle asianmukaista apua ja suojelua pyrkimyksenään nopeasti palauttaa lapselle hänen henkilöllisyytensä.

9 artikla
1. Sopimusvaltiot takaavat, ettei lasta eroteta vanhemmistaan heidän tahtonsa vastaisesti paitsi, kun toimivaltaiset viranomaiset, joiden päätökset voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittaviksi, toteavat soveltuvien lakien ja menettelytapojen mukaisesti sen olevan lapsen edun mukaista. Tällainen päätös saattaa olla tarpeellinen erityistapauksessa, kuten lapsen vanhempien pahoinpidellessä tai laiminlyödessä lasta tai kun vanhemmat asuvat erillään ja on tehtävä päätös lapsen asuinpaikasta.
2. Kaikille asianosaisille on annettava mahdollisuus 1 kappaleessa tarkoitetuissa toimissa osallistua asian käsittelyyn ja tuoda siinä julki näkökantansa.
3. Sopimusvaltiot kunnioittavat vanhemmastaan tai vanhemmistaan erossa asuvan lapsen oikeutta ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suoria yhteyksiä kumpaankin vanhempaansa säännöllisesti, paitsi jos se on lapsen edun vastaista.
4. Mikäli tällainen ero aiheutuu sopimusvaltion aloittamista toimenpiteistä, kuten lapsen vanhemman tai vanhempien pidätyksestä, vangitsemista, maanpakoon määräämisestä, karkotuksesta tai kuolemasta (mukaan lukien valtion huostassa olevan henkilön mistä tahansa syystä aiheutuva kuolema), tämän sopimusvaltion on annettava pyynnöstä lapselle, hänen vanhemmalleen tai milloin aiheellista, muulle perheenjäsenelle olennaiset tiedot poissaolevan perheenjäsenen olinpaikasta, paitsi jos tiedon antaminen saattaisi vahingoittaa lapsen hyvinvointia. Sopimusvaltioiden on edelleen varmistettava, ettei tällaisen pyynnön esittäminen sinänsä aiheuta epäedullisia seurauksia asianosaisille.

10 artikla
1. Sopimusvaltioille 9 artiklan 1 kappaleessa asetettujen velvoitteiden mukaisesti on lapsen tai hänen vanhempiensa hakemukset jotka koskevat sopimusvaltioon saapumista tai sieltä lähtemistä perheen jälleenyhdistämiseksi käsiteltävä myönteisesti, humaanisti ja kiireellisesti. Sopimusvaltiot takaavat lisäksi, että tällaisen hakemuksen esittämisestä ei ole epäedullisia seurauksia hakijoille eikä heidän perheenjäsenilleen.
2. Lapsella, jonka vanhemmat asuvat eri valtioissa, on oikeus säännöllisesti ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suoria yhteyksiä molempiin vanhempiinsa, paitsi poikkeuksellisissa tapauksissa. Tässä tarkoituksessa ja sopimusvaltioille 9 artiklan 2 kappaleessa asetetun velvoitteen mukaisesti sopimusvaltioiden on kunnioitettava lapsen ja hänen vanhempiensa oikeutta lähteä mistä tahansa

maasta, myös omasta maastaan, ja saapua omaan maahansa. Oikeudelle lähteä maasta voidaan asettaa vain sellaisia rajoituksia, joista on säädetty laissa ja jotka ovat välttämättömiä kansallisen turvallisuuden, yleisen järjestyksen (ordre public), väestön terveyden ja moraalin tai muiden ihmisten oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi ja jotka ovat sopusoinnussa tässä yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien kanssa.

11 artikla
1. Sopimusvaltiot ryhtyvät toimiin ehkäistäkseen lasten laittomat maastakuljetukset ja ulkomailta palauttamatta jättämiset.
2. Tässä tarkoituksessa sopimusvaltiot edistävät kahden- ja monenvälisten sopimusten tekemistä tai olemassa oleviin sopimuksiin liittymistä.

12 artikla
1. Sopimusvaltiot takaavat lapselle, joka kykenee muodostamaan omat näkemyksensä, oikeuden vapaasti ilmaista nämä näkemyksensä kaikissa lasta koskevissa asioissa. Lapsen näkemykset on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti.
2 . Tämän toteuttamiseksi lapselle on annettava erityisesti mahdollisuus tulla kuulluksi häntä koskevissa oikeudellisissa ja hallinnollisissa toimissa joko suoraan tai edustajan tai asianomaisen toimielimen välityksellä kansallisen lainsäädännön menettelytapojen mukaisesti.

13 artikla
1. Lapsella on oikeus ilmaista vapaasti mielipiteensä. Tämä oikeus sisältää vapauden hakea, vastaanottaa ja levittää kaikenlaisia tietoja ja ajatuksia yli rajojen suullisessa, kirjallisessa, painetussa, taiteen tai missä tahansa muussa lapsen valitsemassa muodossa.
2. Tämän oikeuden käytölle voidaan asettaa tiettyjä rajoituksia, mutta vain sellaisia, joista säädetään laissa ja jotka ovat välttämättömiä:
a) muiden oikeuksien tai maineen kunnioittamiseksi; tai
b) kansallisen turvallisuuden, yleisen järjestyksen (ordre public), tai väestön terveyden tai moraalin suojelemiseksi.

14 artikla
1. Sopimusvaltiot kunnioittavat lapsen oikeutta ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen.
2. Sopimusvaltiot kunnioittavat vanhempien ja laillisten huoltajien oikeuksia ja velvollisuuksia antaa lapselle ohjausta hänen oikeutensa käyttämisessä tavalla, joka on sopusoinnussa lapsen kehitystason kanssa.
3. Henkilön vapaudelle tunnustaa uskontoaan tai vakaumustaan voidaan asettaa vain sellaisia rajoituksia, joista säädetään laissa ja jotka ovat välttämättömiä yleisen turvallisuuden, järjestyksen, terveyden ja moraalin tai muiden ihmisten perusoikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi.

15 artikla
1. Sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden yhdistymisvapauteen ja rauhanomaiseen kokoontumisvapauteen.

2. Näiden oikeuksien käyttämiselle ei saa asettaa muita rajoituksia kuin sellaisia, jotka ovat säädettyjen lakien mukaisia ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa kansalliselle ja yleiselle turvallisuudelle, yleiselle järjestykselle (ordre public), väestön terveyden tai moraalin suojelemiselle tai muiden ihmisten vapauksien tai oikeuksien suojelemiselle.

16 artikla
1. Lapsen yksityisyyteen, perheeseen, kotiin tai kirjeenvaihtoon ei saa puuttua mielivaltaisesti tai laittomasti eikä hänen kunniaansa tai mainettansa saa laittomasti halventaa.
2. Lapsella on oikeus lain suojaan tällaiselta puuttumiselta ja halventamiselta.

17 artikla
Sopimusvaltiot tunnustavat joukkotiedotusvälineiden tärkeän tehtävän ja takaavat, että lapsi saa tietoa monenlaisista kansallisista ja kansainvälisistä lähteistä, erityisesti niistä, joiden toiminta tähtää hänen sosiaalisen, hengellisen ja moraalisen hyvinvointinsa sekä ruumiillisen terveytensä ja mielenterveytensä edistämiseen. Tässä tarkoituksessa sopimusvaltiot:
a) rohkaisevat tiedotusvälineitä levittämään lapsen sosiaalista ja sivistyksellistä kehitystä edistävää ja 29 artiklan hengen mukaista tietoa ja aineistoa;
b) rohkaisevat kansainvälistä yhteistyötä erilaisista sivistyksellisistä, kansallisista tai kansainvälisistä lähteistä olevan tällaisen tiedon ja aineiston tuottamiseksi, vaihtamiseksi ja levittämiseksi;
c) rohkaisevat lastenkirjojen tuottamista ja levittämistä;
d) rohkaisevat tiedotusvälineitä kiinnittämään erityistä huomiota vähemmistöryhmiin kuuluvien tai alkuperäiskansojen lasten kielellisiin tarpeisiin;
e) rohkaisevat kehittämään asianmukaisia ohjelmia lasten suojelemiseksi heidän hyvinvoinnilleen vahingolliselta tiedolta ja aineistoita muistaen 13 ja 18 artiklojen määräykset.

18 artikla
1. Sopimusvaltiot pyrkivät parhaansa mukaan takaamaan sen periaatteen tunnustamisen, että vanhemmat vastaavat yhteisesti lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä. Vanhemmilla tai tapauksesta riippuen laillisilla huoltajina ja holhoojilla on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä. Lapsen edun on määrättävä heidän toimintansa.
2. Tässä yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien takaamiseksi ja edistämiseksi sopimusvaltiot antavat vanhemmille ja muille laillisille huoltajille asianmukaista apua heidän hoitaessaan lastenkasvatustehtäväänsä sekä huolehtivat lastensuojelulaitosten ja -palvelujen kehittämisestä.
3. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimiin taatakseen, että työssäkäyvien vanhempien lapsilla on oikeus hyödyntää heille tarkoitettuja lastenhoitopalveluita ja laitoksia.

19 artikla
1. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin, sosiaalisiin ja koulutuksellisiin toimiin suojellakseen lasta

kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkisellä väkivallalta, vahingoittamiselta ja pahoinpitelyltä, laiminlyönniltä tai välinpitämättömältä tai huonolta kohteluna tai hyväksikäytöltä, mukaan lukien seksuaalinen hyväksikäyttö, silloin kun hän on vanhempansa, muun laillisen huoltajansa tai kenen tahansa muun hoidossa.
2. Tällaisten suojelutoimien tulisi tarvittaessa sisältää tehokkaita menetelmiä sosiaalisten ohjelmien perustamiseksi, joiden avulla lasta ja hänestä huolehtivia henkilöitä luettaisiin, samoin kuin menetelmiä edellä kuvattujen lasten pahoinpitelytapausten ehkäisemiseksi, tunnistamiseksi, raportoimiseksi, käsiteltäväksi saattamiseksi, tutkimiseksi, hoitamiseksi ja jatkoseurannaksi sekä tarvittaessa oikeuslaitoksen asiaan puuttumiseksi.

20 artikla
1. Lapselle, joka on tilapäisesti tai pysyvästi vailla perheen turvaa tai jonka edun mukaista ei ole antaa hänen pysyä perhepiirissä, on oikeus valtion antamaan erityiseen suojeluun ja tukeen.
2. Sopimusvaltiot takaavat tällaiselle lapselle vaihtoehtoisen hoidon kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.
3. Tämä hoito voi muun muassa olla sijaisperhehoito, islamin lain mukainen kafala, lapseksiotto tai tarvittaessa sijoitus sopivaan lastensuojelulaitokseen. Ratkaisua harkittaessa on asianmukaista huomiota kiinnitettävä jatkuvuuden toivottavuuteen lapsen kasvatuksessa ja lapsen etniseen, uskonnolliseen, sivistykselliseen ja kielelliseen taustaan.

21 artikla
Sopimusvaltiot, jotka tunnustavat tai sallivat lapseksiottamisen, takaavat että kaikessa ensisijainen huomio kiinnitetään lapsen etuun ja ne:
takaavat, että lapseksiottamisen voivat vahvistaa vain toimivaltaiset viranomaiset, jotka soveltuvan lainsäädännön ja menettelytapojensa mukaisesti sekä kaikkien asiaan liittyvien ja luotettavien tietojen perusteella toteavat, että lapseksiottaminen voidaan sallia ottaen huomioon lapsen asema ja hänen suhteensa vanhempiinsa, sukulaisiinsa ja laillisiin huoltajiinsa ja että tarvittaessa asianosaiset ovat antaneet tietoisen suostumuksensa lapseksiottamiseen saatuaan asianmukaista ottolapsineuvontaa;
b) tunnustavat, että kansainvälistä lapseksiottamista voidaan harkita vaihtoehtoisena hoitomuotona, jos lasta ei voida sijoittaa sijaisperheeseen tai ottaa lapseksi tai millään muulla sopivalla tavalla hoitaa lapsen omassa maassa;
takaavat, että toiseen maahan lapseksiotettava lapsi nauttii vastaavista turvatoimista ja -tasosta kuin kansallisessa lapseksiottamisessa;
d) ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimiin varmistaakseen, ettei kansainvälinen lapseksiottaminen asiattomasti hyödytä asianosaisia taloudellisesti;
e) edistävät tämän artiklan päämääriä tekemällä tarvittaessa kahden- tai monenvälisiä sopimusjärjestelyjä tai sopimuksia ja pyrkivät siinä yhteydessä takaamaan, että toimivaltaiset viranomaiset ja toimielimet hoitavat lapsen sijoittamisen toiseen maahan.

22 artikla
1. Sopimusvaltiot ryhtyvät tarpeellisiin toimiin taatakseen, että lapsi joka yksin tai yhdessä vanhempiensa tai kenen tahansa muun henkilön kanssa anoo pakolaisen asemaa tai jota pidetään pakolaisella soveltuvien kansainvälisen tai

kansallisen oikeuden ja menettelytapojen mukaan, saa asianmukaista suojelua ja humanitaarista apua voidakseen nauttia tässä yleissopimuksessa ja muissa sellaisissa kansainvälisissä ihmisoikeuksia ja humanitaarista oikeutta koskevissa asiakirjoissa tunnustettuja oikeuksia, joiden osapuolia kyseiset valtiot ovat.
2. Tämän toteuttamiseksi sopimusvaltiot osallistuvat, siten kuin katsovat tarpeelliseksi, Yhdistyneiden kansakuntien ja muiden toimivaltaisten, hallitustenvälisten tai Yhdistyneiden kansakuntien kanssa yhteistyössä olevien kansalaisjärjestöjen ponnisteluihin tällaisen lapsen suojelemiseksi ja avustamiseksi sekä pakolaislapsen vanhempien tai muiden perheenjäsenten jäljittämiseksi, jotta saataisiin lapsen ja hänen perheensä jälleenyhdistämisen kannalta välttämättömiä tietoja. Silloin kun vanhempia tai muita perheenjäseniä ei löydetä, lapsen on saatava sellaista suojelua kuin syystä tai toisesta perheen turvaa pysyvästi tai tilapäisesti vailla olevalle lapselle tämän yleissopimuksen mukaisesti annetaan.

23 artikla
1. Sopimusvaltiot tunnustavat, että henkisesti tai ruumiillisesti vammaisen lapsen tulisi saada nauttia täysipainoisesta ja hyvästä elämästä oloissa, jotka takaavat ihmisarvon, edistävät itseluottamusta ja helpottavat lapsen aktiivista osallistumista yhteisönsä toimintaan.
2. Sopimusvaltiot tunnustavat vammaisen lapsen oikeuden saada erikoishoitoa sekä rohkaisevat ja varmistavat avun ulottamisen käytettävissä olevien voimavarojensa mukaisesti siihen oikeutettuihin lapsiin sekä heidän hoidostaan vastaaviin henkilöihin, silloin kun apua on haettu ja kun se soveltuu lapsen tilanteeseen ja hänen vanhempiensa tai muiden hoitajiensa olosuhteisiin.
3. Tunnustaen vammaisen lapsen erityistarpeet tämän artiklan 2 kappaleen määräysten mukaista apua on annettava tarvittaessa kiinnittäen huomiota vanhempien tai lapsen muiden hoitajien varallisuuteen. Apu on suunniteltava varmistamaan vammaisen lapsen mahdollisuus koulunkäyntiin, koulutukseen, terveydenhoito- ja kuntoutuspalveluihin, ammattikoulutukseen ja virkistystoimintaan siten, että lapsi sopeutuu mahdollisimman hyvin häntä ympäröivään yhteiskuntaan ja että hän saavuttaa mahdollisimman korkean yksilökohtaisen kehitystason, sivistyksellinen ja henkinen mukaan luettuina.
4. Sopimusvaltiot edistävät kansainvälisen yhteistyön hengessä asianmukaisen terveydenhoitoa sekä vammaisten lasten lääketieteellistä, psykologista ja toiminnallista hoitoa sekä yleissivistävää ja ammattikoulutusta koskevan tiedon vaihtoa, mukaan lukien myös tietojen levittäminen ja saanti. Tavoitteena on auttaa sopimusvaltioita parantamaan valmiuksiaan ja taitojaan sekä laajentamaan kokemuksiaan näillä aloilla. Tässä on erityistä huomiota kiinnitettävä kehitysmaiden tarpeisiin.

24 artikla
1. Sopimusvaltiot tunnustavat, että lapsella on oikeus nauttia parhaasta mahdollisesta terveydentilasta sekä sairauksien hoitamiseen ja kuntoutukseen tarkoitetuista palveluista. Sopimusvaltiot pyrkivät varmistamaan, ettei yksikään lapsi joudu luopumaan oikeudestaan nauttia tällaisista terveyspalveluista.
2. Sopimusvaltiot pyrkivät tämän oikeuden täysimääräiseen toteuttamiseen ja ryhtyvät asianmukaisiin toimiin erityisesti:
a) vähentääkseen imeväis- ja lapsikuolleisuutta;

b) varmistaakseen, että kaikki lapset saavat välttämättömän lääkärin- ja terveydenhoidon, jossa painottuu perusterveydenhoidon kehittäminen;
c) taistellakseen tauteja ja aliravitsemusta vastaan myös perusterveydenhuollon tasolla, muun muassa käyttämällä helposti saatavilla olevaa teknologiaa ja huolehtimalla riittävän ravintopitoisen ruoan ja puhtaan juomaveden saatavuudesta ottaen huomioon ympäristön pilaantumisen vaarat ja riskit;
d) taatakseen asianmukaisen terveydenhoidon odottaville ja synnyttäneille äideille;
e) varmistaakseen, että yhteiskunnan kaikki kerrokset, erityisesti vanhemmat ja lapset, saavat tietoa ja opetusta ja että heitä tuetaan käyttämään saamiaan perustietoja lapsen terveydestä ja ravinnosta, rintaruokinnan eduista, ympäristöhygieniasta ja onnettomuuksien ehkäisystä;
f) kehittääkseen ehkäisevää terveydenhuoltoa, vanhempainohjausta sekä perhekasvatusta ja -palveluja.
3. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tehokkaisiin ja tarkoituksenmukaisiin toimiin poistaakseen lasten terveydelle vahingollisia perinteisiä tapoja.
4. Sopimusvaltiot sitoutuvat edistämään ja kannustamaan kansainvälistä yhteistyötä toteuttaakseen asteittain tässä artiklassa tunnustetun oikeuden toteuttamisen kokonaisuudessaan. Tässä kiinnitetään erityistä huomiota kehitysmaiden tarpeisiin.

25 artikla
Sopimusvaltiot tunnustavat lapselle, jonka toimivaltaiset viranomaiset ovat sijoittaneet hänen huoltonsa järjestämiseksi, hänen suojelemisekseen tai hänen ruumiillisen tai henkisen terveytensä hoitoa varten, oikeuden hänelle annetun hoidon ja hänen sijoitukseensa liittyvien muiden olosuhteiden ajoittaiseen tarkistamiseen.

26 artikla
1. Sopimusvaltiot tunnustavat jokaisen lapsen oikeuden nauttia sosiaaliturvasta, mukaan luettuna sosiaalivakuutus, ja ryhtyvät välttämättömiin toimiin tämän oikeuden täydeksi toteuttamiseksi kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.
2. Näitä etuuksia myönnettäessä olisi tarvittaessa otettava huomioon lapsen ja hänen elatuksestaan vastuussa olevien henkilöiden varallisuus ja olosuhteet kuten myös muut lapsen esittämään tai hänen puolestaan esitettyyn hakemukseen vaikuttavat seikat.

27 artikla
1. Sopimusvaltiot tunnustavat jokaisen lapsen oikeuden hänen ruumiillisen, henkisen, hengellisen, moraalisen ja sosiaalisen kehityksensä kannalta riittävään elintasoon.
2. Vanhemmilla tai muilla lapsen huollosta vastaavilla on ensisijainen velvollisuus kykyjensä ja taloudellisten mahdollisuuksiensa mukaisesti turvata lapsen kehityksen kannalta välttämättömät elinolosuhteet.
3. Sopimusvaltiot ryhtyvät kansallisten olosuhteidensa ja varojensa mukaisesti tarpeellisiin toimiin tukeakseen vanhempia ja muita lapsesta vastuussa olevia tämän oikeuden toteuttamisessa sekä antavat tarvittaessa aineellista apua ja tukevat ohjelmia, joissa kiinnitetään huomiota erityisesti ravintoon, vaatetukseen ja asumiseen.

4. Sopimusvaltiot pyrkivät kaikin mahdollisin keinoin turvaamaan lapsen elatusmaksujen saannin vanhemmilta tai muilta lapsesta taloudellisessa vastuussa olevilta niin sopimusvaltiossa kuin ulkomaillakin. Erityisesti silloin kun lapsesta taloudellisessa vastuussa oleva asuu eri maassa kuin lapsi, sopimusvaltiot edistävät kansainvälisiin sopimuksiin liittymistä tai niiden tekemistä sekä muiden asianmukaisten järjestelyjen tekemistä.

28 artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat jokaisen lapsen oikeuden saada opetusta, ja toteuttaakseen tämän oikeuden asteittain ja yhtäläisesti kaikille ne erityisesti:
a) tekevät pakolliseksi perusasteen koulutuksen, jonka tulee olla maksutta kaikkien saatavilla;
b) tukevat erilaisten keskiasteen koulutusmuotojen kehittämistä, mukaan luettuina opinto- ja ammatinvalinnanohjaus, saattavat ne jokaisen lapsen ulottuville ja ryhtyvät tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin, kuten maksuttoman opetuksen käyttöönottamiseen ja taloudellisen tuen antamiseen sitä tarvitseville;
c) saattavat kaikin tarkoituksenmukaisin keinoin korkea-asteen koulutuksen kaikkien ulottuville heidän kykyjensä perusteella;
d) tuovat opetukseen ja ammattikoulutukseen liittyvän tiedon ja ohjauksen kaikkien lasten saataville ja ulottuville;
e) ryhtyvät toimenpiteisiin koulunkäynnin säännöllisyyden edistämiseksi ja koulunkäynnin keskeyttämisen vähentämiseksi.
2. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin taatakseen, että kurinpito kouluissa tapahtuu tavalla, joka on lapsen ihmisarvon mukaista ja sopusoinnussa tämän yleissopimuksen kanssa.
3. Sopimusvaltiot edistävät ja kannustavat kansainvälistä yhteistyötä koulutukseen liittyvissä asioissa pyrkien erityisesti poistamaan tietämättömyyden ja lukutaidottomuuden koko maailmasta ja helpottamaan tieteellisen ja teknisen tiedon sekä nykyaikaisten opetusmenetelmien hyödyntämistä. Tässä kiinnitetään erityistä huomiota kehitysmaiden tarpeisiin.

29 artikla

1. Sopimusvaltiot ovat yhtä mieltä siitä, että lapsen koulutuksen tulee pyrkiä:
a) lapsen persoonallisuuden, lahjojen sekä henkisten ja ruumiillisten valmiuksien mahdollisimman täyteen kehittämiseen;
b) ihmisoikeuksien ja perusvapauksien sekä Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan periaatteiden kunnioittamisen kehittämiseen;
c) kunnioituksen edistämiseen lapsen vanhempia, omaa sivistyksellistä identiteettiä, kieltä ja arvoja, lapsen asuin- ja synnyinmaan kansallisia arvoja sekä hänen omastaan poikkeavia kulttuureita kohtaan;
d) lapsen valmistamiseen vastuulliseen elämään vapaassa yhteiskunnassa ymmärryksen, rauhan, suvaitsevaisuuden, sukupuolten välisen tasa-arvon ja kaikkien kansakuntien, etnisten, kansallisten ja uskonnollisten ryhmien sekä alkuperäiskansoihin kuuluvien henkilöiden välisen ystävyyden hengessä;
e) kunnioituksen edistämiseen elinympäristöä kohtaan.
2. Minkään tämän artiklan tai 28 artiklan osan ei pidä tulkita rajoittavan yksilöiden ja yhteisöjen oikeutta perustaa ja johtaa oppilaitoksia edellyttäen kuitenkin aina, että noudatetaan tämän artiklan 1 kappaleessa esitettyjä

periaatteita ja vaatimusta, että tällaisessa laitoksissa annetun koulutuksen tulee vastata valtion asettamaa vähimmäistasoa.

30 artikla
Niissä maissa, joissa on etnisiä, uskonnollisia tai kielellisiä vähemmistöryhmiä tai alkuperäiskansoihin kuuluvia henkilöitä, tällaiseen vähemmistöryhmään tai alkuperäiskansaan kuuluvalla lapselta ei saa kieltää oikeutta nauttia yhdessä ryhmän muiden jäsenten kanssa omasta kulttuuristaan, tunnustaa ja harjoittaa omaa uskontoaan tai käyttää omaa kieltään.

31 artikla
1. Sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden lepoon ja vapaa-aikaan, hänen ikänsä mukaiseen leikkimiseen ja virkistystoimintaan sekä vapaaseen osallistumiseen kulttuurielämään ja taiteisiin.
2. Sopimusvaltiot kunnioittavat ja edistävät lapsen oikeutta osallistua kaikkeen kulttuuri ja taide-elämään ja kannustavat sopivien ja yhtäläisten mahdollisuuksien tarjoamista kulttuuri-, taide-, virkistys- ja vapaa-ajantoimintoihin.

32 artikla
1. Sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden tulla suojelluksi taloudelliselta hyväksikäytöltä sekä sellaiselta työnteolta, joka todennäköisesti vaarantaa tai haittaa hänen koulutustaan tai on vahingollista hänen terveydelleen tai ruumiilliselle, henkiselle, moraaliselle tai sosiaaliselle kehitykselleen.
2. Sopimusvaltiot ryhtyvät lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin, sosiaalisiin ja koulutuksellisiin toimenpiteisiin taatakseen tämän artiklan toteuttamisen. Tässä tarkoituksessa ja ottaen huomioon muiden kansainvälisten asiakirjojen asiaankuuluvat säännökset sopimusvaltiot erityisesti:
a) määrittävät vähimmäisikärajan tai -rajat työhön otettaville;
b) antavat tarpeelliset työaikaa ja työoloja koskevat säännökset; ja
c) säätävät sopivat rangaistukset ja muut pakotteet taatakseen tämän artiklan tehokkaan täytäntöönpanon.

33 artikla
Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimiin, lainsäädännölliset, hallinnolliset, sosiaaliset ja koulutukselliset toimenpiteet mukaan luettuina, suojellakseen lapsia asiaankuuluvissa kansainvälisissä sopimuksissa määriteltyjen huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden luvattomalta käytöltä sekä estääkseen lasten käytön näiden aineiden laittomassa tuotannossa ja kaupassa.

34 artikla
Sopimusvaltiot sitoutuvat suojelemaan lasta kaikilta sekä riiston ja hyväksikäytön muodoilla. Tässä tarkoituksessa sopimusvaltiot ryhtyvät erityisesti kaikkiin tarkoituksenmukaisiin kansallisiin sekä kahden- ja monenvälisiin toimenpiteisiin estääkseen:
a) lapsen houkuttelemisen tai pakottamisen osallistumaan laittomiin seksuaalisiin tekoihin;

b) lasten hyväksikäytön prostituutiossa tai muussa laittomassa seksuaalisen toiminnan harjoittamisessa;
c) lasten hyväksikäytön pornografisissa esityksissä tai aineistoissa.

35 artikla
Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarkoituksenmukaisiin kansallisiin sekä kahden- ja monenvälisiin toimenpiteisiin estääkseen lasten ryöstämisen, myynnin ja kauppaamisen missään tarkoituksessa ja muodossa.

36 artikla
Sopimusvaltiot suojelevat lasta kaikilta muilta hänen hyvinvointiaan jollain tavoin uhkaavilta hyväksikäytön muodoilla.

37 artikla
Sopimusvaltiot takaavat, että
a) lasta ei kiduteta, eikä kohdella tai rangaista julmalla, epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla. Kuolemanrangaistusta tai elinkautista tuomiota ilman vapauttamismahdollisuutta ei tule langettaa alle 18-vuotiaana tehdyistä rikoksista;
b) lapselta ei saa riistää hänen vapauttaan laittomasti tai mielivaltaisesta. Lapsen pidättämisessä, muussa vapaudenriistossa tai vangitsemisessa tulee noudattaa lakia ja näihin toimiin on turvauduttava vasta viimeisenä ja mahdollisimman lyhytaikaisella keinona;
c) vapaudenriiston kohteeksi joutunutta lasta on kohdeltava inhimillisesti ja kunnioittaen synnynnäistä ihmisarvoa ottaen huomioon hänen ikäistensä tarpeet. Erityisesti on vapaudenriiston kohteeksi joutunutta lasta pidettävä erillään aikuisista, paitsi silloin kun katsotaan olevan lapsen edun mukaista menetellä toisin. Jokaisella lapsella on oikeus pitää yhteyttä perheeseensä kirjeitse ja vierailukäynnein, paitsi poikkeuksellisissa olosuhteissa;
d) vapaudenriiston kohteeksi joutuneella lapsella on oikeus pikaiseen oikeus- ja muuhun apuun samoin kuin oikeus kiistää vapaudenriiston laillisuus tuomioistuimessa tai muun toimivaltaisen, riippumattoman ja puolueettoman viranomaisen edessä ja oikeus saada pikainen päätös missä tahansa tällaisessa asiassa.

38 artikla
1. Sopimusvaltiot sitoutuvat kunnioittamaan niitä kansainvälisen humanitäärisen oikeuden sääntöjä, jotka soveltuvat niihin aseellisissa selkkauksissa ja joilla on merkitystä lapsen kannalta, sekä takaamaan kunnioituksen näitä sääntöjä kohtaan.
2. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin varmistaakseen, etteivät alle 15-vuotiaat henkilöt osallistu vihollisuuksiin.
3. Sopimusvaltiot pidättäytyvät värväämästä asevoimiinsa henkilöä, joka ei ole täyttänyt 15 vuotta. Kutsuessaan palvelukseen niitä, jotka ovat täyttäneet 15 vuotta mutta eivät 18 vuotta, sopimusvaltiot pyrkivät antamaan etusijan tämän ikäryhmän vanhimmille.
4. Sopimusvaltiot ryhtyvät kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaisten siviiliväestön suojelua koskevien velvoitteidensa mukaisesti kaikkiin mahdollisiin toimiin suojellakseen ja hoitaakseen lapsia, joihin aseellinen selkkaus vaikuttaa.

39 artikla
Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimiin edistääkseen minkä tahansa laiminlyönnin, hyväksikäytön, pahoinpitelyn, kidutuksen tai muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen, tai aseellisen selkkauksen uhriksi joutuneen lapsen ruumiillista ja henkistä toipumista sekä yhteiskunnallista sopeutumista. Toipumisen ja sopeutumisen on tapahduttava ympäristössä, joka edistää lapsen terveyttä, itsekunnioitusta ja ihmisarvoa.

40 artikla
1. Sopimusvaltiot tunnustavat jokaiselle lapselle, jonka väitetään syyllistyneen rikoslain rikkomiseen, jota syytetään siitä tai jonka on todettu sitä rikkoneen, oikeuden tulla kohdelluksi tavalla, joka edistää lapsen ihmisarvoa ja arvokkuutta, joka vahvistaa lapsen kunnioitusta muiden ihmisoikeuksia ja perusvapauksia kohtaan sekä ottaa huomioon lapsen iän ja pyrkimyksen edistää hänen yhteiskunnallista sopeutumistaan ja rakentavan roolin omaksumista yhteiskunnassa.
2. Tämän toteuttamiseksi ja ottaen huomioon kansainvälisten asiakirjojen asiaankuuluvat määräykset sopimusvaltiot takaavat erityisesti, että:
a) lapsen ei väitetä syyllistyneen rikoslain rikkomiseen, häntä ei syytetä siitä tai hänen ei todeta rikkoneen sitä tekojen tai laiminlyöntien perusteella, jotka eivät tekohetkellä olleet kiellettyjä kansallisessa lainsäädännössä tai kansainvälisessä oikeudessa;
b) lapsella, jonka väitetään syyllistyneen tai jota syytetään rikoslain rikkomisesta, on ainakin seuraavat takeet;
i) häntä pidetään syyttömänä, kunnes hänet lain mukaan todetaan syylliseksi;
ii) hänelle on ilmoitettava viipymättä ja suoraan, tai tarvittaessa vanhempiensa tai laillisten huoltajiensa välityksellä häntä vastaan esitetyt syytteet, ja hänellä on oikeus saada oikeusapua tai muuta asianmukaista apua puolustuksensa valmistelussa sekä sen esittämisessä;
iii) hänen on viipymättä saatava lainsäädännön mukaisesti asiansa toimivaltaisen, riippumattoman ja puolueettoman viranomaisen tai oikeudellisen elimen päätettäväksi rehellisessä oikeudenkäynnissä oikeus- tai muun asianmukaisen avustajan läsnä ollessa ja ottaen erityisesti huomioon lapsen iän, hänen tilanteensa, hänen vanhempansa tai lailliset holhoojansa tai huoltajansa läsnä ollessa, ellei sen todeta olevan lapsen edun vastaista.
iv) häntä ei saa pakottaa todistamaan tai tunnustamaan syyllisyyttään. Hänen on voitava kuulustella tai kuulusteluttaa vastapuolen todistajia sekä saada hänen puolestaan esiintyvät todistajat kutsutuiksi ja kuulustelluiksi tasapuolisuuden nimissä;
v) jos hänen katsotaan rikkoneen lakia, hänellä on oikeus saada tämä päätös ja sen perusteella määrätyt toimenpiteet korkeamman toimivaltaisen, riippumattoman ja puolueettoman viranomaisen tai oikeudellisen elimen käsiteltäväksi lainsäädännön mukaisesti;
vi) hänen on saatava maksutta tulkin apua, jos hän ei ymmärrä tai puhu kieltä, jolla asiaa käsitellään;
vii) hänen yksityisyyttään on kunnioitettava täydellisesti asian käsittelyn kaikissa vaiheissa.

3. Sopimusvaltiot pyrkivät edistämään sellaisten lakien säätämistä, menettelytapojen ja viranomaisten asettamista ja laitosten perustamista, jotka soveltuvat erityisesti lapsiin, joiden väitetään syyllistyneen, joita syytetään tai joiden on todettu rikkoneen rikoslakia, ja erityisesti:
a) säätämällä vähimmäisiän, jota nuorempia lapsia ei pidetä kelpoisina rikkomaan rikoslakia;
b) aina milloin mahdollista ja toivottavaa, ryhtymään muihin kuin oikeudellisiin toimenpiteisiin tällaisten lasten kohdalla, edellyttäen, että ihmisoikeuksia ja oikeusturvaa kunnioitetaan täydellisesti.
4. Sen varmistamiseksi, että lapsia kohdellaan heidän hyvinvoinnilleen sopivalla sekä heidän olosuhteisiinsa ja rikkomukseensa oikeassa suhteessa olevalla tavalla, on oltava mahdollisuus erilaisiin järjestelyihin, kuten huolenpitoon, ohjausta ja valvontaa koskeviin päätöksiin, neuvontaan, viranomaisvalvontaan, sijaisperhehoitoon, opetus- ja ammattikoulutusohjelmiin ja muihin laitossijoituksen vaihtoehtoihin.

41 artikla
Mikään tässä yleissopimuksessa ei vaikuta määräyksiin, jotka edistävät paremmin lapsen oikeuksien toteutumista, ja joita voi olla:
a) sopimusvaltion lainsäädännössä; tai
b) sopimusvaltiota sitovassa kansainvälisessä oikeudessa.

II osa

42 artikla
Sopimusvaltiot sitoutuvat saattamaan yleissopimuksen kappaleet ja määräykset yleisesti niin aikuisten kuin lastenkin tietoon tarkoituksenmukaisesti ja aktiivisesti.

43 artikla
1. Tarkastelemaan sopimusvaltioiden edistymistä tämän yleissopimuksen velvoitteiden täyttämisessä perustetaan lapsen oikeuksien komitea, joka hoitaa jäljempänä määriteltyjä tehtäviä.
2. Komitea koostuu kymmenestä korkean moraalin ja tämän yleissopimuksen alueelta hyvän asiantuntemuksen omaavasta asiantuntijasta. Sopimusvaltiot valitsevat komitean jäsenet kansalaistensa keskuudesta ja he toimivat komiteassa henkilökohtaisessa ominaisuudessaan. Jäsenten valinnassa on kiinnitettävä huomiota tasapuoliseen maantieteelliseen jakaumaan ja siihen, että keskeisimmät oikeusjärjestelmät ovat edustettuina.
3. Komitean jäsenet valitaan salaisilla vaaleilla sopimusvaltioiden nimeämistä henkilöistä. Kukin sopimusvaltio voi asettaa ehdokkaaksi yhden kansalaisensa.
4. Komitean ensimmäinen jäsenvaali pidetään viimeistään kuuden kuukauden kuluttua tämän yleissopimuksen voimaantulosta ja sen jälkeen joka toinen vuosi. Vähintään neljä kuukautta ennen kutakin vaalia Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin on lähetettävä sopimusvaltioille kirje, jossa pyydetään näitä nimeämään ehdokkaansa kahden kuukauden kuluessa. Pääsihteeri laatii sen jälkeen kaikista nimetyistä henkilöistä

aakkosjärjestyksessä olevan luettelon, josta käy ilmi heidät nimenneet sopimusvaltiot, ja antaa sen tämän jälkeen yleissopimuksen sopimusvaltioiden tiedoksi.
5. Vaali toimitetaan pääsihteerin koollekutsuissa sopimusvaltioiden kokouksissa Yhdistyneiden kansakuntien päämajassa. Nämä kokoukset ovat päätösvaltaisia, kun läsnä on kaksi kolmasosaa sopimusvaltioista, ja komiteaan tulevat valituiksi ne, jotka saavat eniten ääniä ja enemmistön läsnä olevien ja äänestävien sopimusvaltioiden edustajien äänistä.
6. Komitean jäsenet valitaan nelivuotiskaudeksi. Heidät voidaan valita uudestaan, jos heidät nimetään uudelleen ehdokkaiksi. Ensimmäisessä vaalissa valituista jäsenistä viiden toimikausi päättyy kahden vuoden kuluttua. Sopimusvaltioiden kokouksen puheenjohtaja valitsee arvalla nämä viisi jäsentä välittömästi ensimmäisen vaalin jälkeen.
7. Jos komitean jäsen kuolee, eroaa tai ilmoittaa ettei jostain muusta syystä voi hoitaa tehtäviään komiteassa, sopimusvaltio, joka oli nimennyt henkilön ehdokkaaksi nimittää toisen asiantuntijan kansalaistensa joukosta tämän tilalle hänen kaudestaan jäljellä olevaksi ajaksi. Nimitys on alistettava komitean hyväksyttäväksi.
8. Komitea hyväksyy omat menettelytapasääntönsä.
9. Komitea valitsee toimihenkilönsä kaksivuotiskaudeksi.
10. Komitean kokoukset järjestetään tavallisesti Yhdistyneiden kansakuntien päämajassa tai missä tahansa muussa komitean päättämässä paikassa. Komitea kokoontuu yleensä vuosittain. Tämän yleissopimuksen sopimusvaltioiden kokous tekee päätöksen komitean kokousten kestosta ja tarkistaa päätöstä tarvittaessa. Päätös alistetaan yleiskokouksen hyväksyttäväksi.
11. Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeri huolehtii, että komitealla on käytössään tarvittava henkilökunta ja työtilat, jotta komitea voi hoitaa tämän yleissopimuksen mukaiset tehtävänsä tehokkaasti.
12. Yleiskokouksen päätöksellä saavat tämän yleissopimuksen perusteella perustetun komitean jäsenet palkkaa Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen päättämin ehdoin.

44 artikla
1. Sopimusvaltiot antavat Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin välityksellä komitealle raportit suorittamistaan toimenpiteistä, joilla pannaan täytäntöön tässä yleissopimuksessa tunnustettuja oikeuksia, ja näiden oikeuksien nauttimisessa tapahtuneesta edistymisestä:
a) kahden vuoden kuluessa siitä, kun yleissopimus on tullut voimaan asianomaiseen sopimusvaltioon nähden;
b) sen jälkeen joka viides vuosi.
2. Tämän artiklan mukaisesti tehdyissä raporteissa on osoitettava niitä mahdollisia tekijöitä ja vaikeuksia, jotka vaikuttavat tämän yleissopimuksen mukaisten velvoitteiden täyttämiseen. Raporteissa on myös oltava riittävästi tietoja, jotta komitea voi saada kattavan käsityksen yleissopimuksen noudattamisesta kyseisessä maassa.
3. Sopimusvaltion, joka on antanut komitealle perusteellisen ensiraportin, ei tarvitse seuraavissa 1 b kappaleen mukaisissa raporteissa toistaa aikaisemmin komitealle toimitettuja perustietoja.

4. Komitea voi pyytää sopimusvaltiolta yleissopimuksen täytäntöönpanoon liittyviä lisätietoja.
5. Komitea antaa joka toinen vuosi talous ja sosiaalineuvoston välityksellä Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokoukselle raportin toiminnastaan.
6. Sopimusvaltiot julkistavat omat raporttinsa laajalti yleisölle omassa maassaan.

45 artikla
Jotta yleissopimuksen tehokasta täytäntöönpanoa voitaisiin edistää ja kansainvälistä yhteistyötä sen kattamalla alalla rohkaista:
a) erityisjärjestöillä, UNICEF:illa ja muilla Yhdistyneiden kansakuntien elimiltä on oikeus olla edustettuina tämän yleissopimuksen sellaisten määräysten täytäntöönpanon arvioinnissa, jotka kuuluvat niiden toimialaan. Komitea voi tarvittaessa pyytää erityisjärjestöjä, UNICEF:ia ja muita sopiviksi katsomiaan toimivaltaisia yhteisöjä antamaan asiantuntija-apua yleissopimuksen täytäntöönpanoa koskevissa kysymyksissä, jotka kuuluvat kunkin toimialaan. Komitea voi pyytää erityisjärjestöjä, UNICEF:ia ja muita Yhdistyneiden kansakuntien elimiä antamaan raportteja yleissopimuksen täytäntöönpanosta kunkin omalla toimialallaan.
b) komitea lähettää tarpeellisiksi katsomissaan tapauksissa erityisjärjestöille, UNICEF:ille ja muille toimivaltaisille elimille sopimusvaltioiden raportit, joissa pyydetään teknistä opastusta tai apua tai joista sellainen tarve ilmenee, yhdessä komitean omien huomioiden ja ehdotusten kanssa, mikäli niitä on näiden pyyntöjen tai tarpeiden suhteen;
c) komitea voi suositella yleiskokoukselle, että se pyytäisi pääsihteeriä suorittamaan komitean puolesta tutkimuksia lapsen oikeuksiin liittyvissä erityiskysymyksissä;
d) komitea voi tehdä ehdotuksia ja yleisiä suosituksia, jotka perustuvat tämän yleissopimuksen 44 ja 45 artiklan mukaisesti saatuihin tietoihin. Nämä ehdotukset ja yleiset suositukset toimitetaan kaikille asianosaisille sopimusvaltioille ja niistä sekä sopimusvaltioiden mahdollisista huomioista ilmoitetaan yleiskokoukselle.

III osa

46 artikla
Tämä yleissopimus on avoinna allekirjoittamista varten kaikille valtioille.

47 artikla
Tämä yleissopimus on ratifioitava. Ratifioimiskirjat talletetaan Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huostaan.

48 artikla
Tähän yleissopimukseen voivat liittyä kaikki valtiot. Liittymiskirjat talletetaan Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huostaan.

49 artikla

1. Tämä yleissopimus tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä siitä kun Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huostaan on talletettu kahdeskymmenes ratifioimis- tai liittymiskirja.
2. Kunkin sopimusvaltion osalta, joka ratifioi yleissopimuksen tai liittyy siihen kahdennenkymmenennen ratifioimis- tai liittymiskirjan tallettamisen jälkeen, yleissopimus tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä tällaisen valtion oman ratifioimis- tai liittymiskirjan tallettamisesta.

50 artikla
1. Jokainen sopimusvaltio voi ehdottaa muutosta yleissopimukseen ja antaa muutosehdotuksen Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerille. Pääsihteerin on tämän jälkeen ilmoitettava sopimusvaltioille muutosehdotuksesta ja pyydettävä näitä ilmoittamaan, kannattavatko ne sopimusvaltioiden kokousta muutosesityksen käsittelemiseksi ja siitä äänestämiseksi. Mikäli neljän kuukauden kuluessa tällaisesta ilmoituksesta vähintään yksi kolmasosa sopimusvaltioista kannattaa sitä, kokouksen pääsihteeri kutsuu tällaisen kokouksen koolle Yhdistyneiden kansakuntien alaisuudessa. Mikä tahansa muutosesitys, joka on hyväksytty läsnä olevien ja äänestävien sopimusvaltioiden enemmistöllä alistetaan Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen hyväksyttäväksi.
2. Muutos, joka on hyväksytty tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti tulee voimaan kun sen on hyväksynyt Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous ja kaksi kolmasosaa sopimusvaltioista.
3. Kun muutos tulee voimaan, se sitoo niitä sopimusvaltioita, jotka sen ovat hyväksyneet. Muita sopimusvaltioita sitovat edelleen tämän yleissopimuksen määräykset ja mahdolliset aikaisemmat muutokset, jotka ne ovat hyväksyneet.

51 artikla
1. Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeri vastaanottaa ja toimittaa edelleen kaikille valtioille valtioiden ratifioinnin tai sopimukseen liittymisen yhteydessä tekemien varaumien tekstit.
2. Varaumaa, joka ei ole sopusoinnussa tämän yleissopimuksen päämäärän ja tarkoituksen kanssa, ei sallita.
3. Varauma voidaan milloin tahansa peruuttaa ilmoittamalla siitä Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerille, joka toimittaa asiasta tiedon kaikille valtioille. Tällainen ilmoitus tulee voimaan päivänä, jona pääsihteeri on sen vastaanottanut.

52 artikla
Sopimusvaltio voi irtisanoa tämän yleissopimuksen ilmoittamalla siitä kirjallisesti Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerille. Irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua siitä kun pääsihteeri on saanut siitä tiedon.

53 artikla
Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeri nimetään tämän yleissopimuksen tallettajaksi.

54 artikla
Tämän yleissopimuksen alkuperäiskappale, jonka arabian-, kiinan-, englannin-, ranskan-, venäjän- ja espanjankieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, talletetaan Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huostaan.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet edustajat hallitustensa siihen asianmukaisesti valtuuttamina, ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Quality4Children:n yhteistyöjärjestöt

FICE (Fédération Internationale des Communautés Educatives)

FICE:n päätarkoituksena on edistää lasten ja nuorten hoitoa ympäri maailman

FICE:
- tunnustaa lasten, nuorten ja heidän vanhempiensa yksilöllisyyden eikä pakota heitä mukautumaan ennalta määriteltyihin normeihin
- tukee perhettä lasten kasvattamisen sosiaalisena perusyksikkönä
- edistää hoidon ja koulutuksen korkeaa laatua niiden lasten ja nuorten osalta, jotka eivät voi asua kotonaan
- pyrkii löytämään kunkin lapsen tai nuoren tarpeita vastaavia yksilöllisiä ratkaisuja
- kannustaa lasten palveluiden jatkuvaa kehittämistä tutkimuksen ja teoreettisten innovaatioiden kautta
- perustaa työnsä YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen
- Valvoo tiukasti poliittista ja uskonnollista neutraaliutta
- Arvostaa erilaisuutta ja vastustaa kaikkia rotuun, väriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittisiin näkemyksiin tai sosiaaliseen taustaan perustuvia syrjinnän muotoja

Saavuttaakseen päämääränsä FICE-International:
- työskentelee sellaisten kansallisten organisaatioiden kautta, joiden jäsenet tarjoavat palveluja lapsille ja nuorille, tai jotka tarjoavat tukipalveluita, kuten henkilöstökoulutusta tai palvelujen hallintaa
- tukee kansallisia jäsenorganisaatioita luomalla kontaktiverkostoja
- järjestää suuria kansainvälisiä kongresseja, yleensä joka toinen vuosi
- tukee projekteja, joissa on kansainvälisiä kontakteja lasten, nuorten ja heidän hoitajiensa välillä (esim. Balkan Friendship Camps)
- kannustaa työntekijöiden ja/tai lasten ja nuorten kansainvälistä vaihtoa
- tarjoaa ammatillisen vaihto-ohjelman kokeneille työntekijöille
- järjestää kansainvälisiä seminaareja, asiantuntijatyöpajoja ja työryhmiä lasten ja nuorten palveluihin liittyvistä asioista
- konsultoi UNESCOa, Euroopan Unionia, Euroopan neuvostoa, ECOSOC:a ja muita kansainvälisiä elimiä
- tarjoaa tietoa ja mahdollisuuden verkostoitua internetsivujensa kautta
- levittää uusia ajatuksia ja tutkimustuloksia julkaisujensa välityksellä

IFCO (International Foster Care Organisation)

International Foster Care Organisation (IFCO) on ainoa kansainvälinen järjestö, joka omistautuu pelkästään perhehoidon ja sijaishuollon edistämiselle ja tukemiselle. IFCO perustettiin vuonna 1981 Oxfordissa sijaiskotihoito-organisaatioiden ja sijaiskotihoidon osapuolten kansainväliseksi informaation, tiedon ja kokemusten vaihdon foorumiksi. IFCO:lla on ollut suuri vaikutus perhehoidon kansainväliseen kehittämiseen 25-vuotisen olemassaolonsa aikana. IFCO organisoi alueellisia verkostoja, järjestää kansainvälisiä konferensseja ja koulutusseminaareja, julkaisee lehteä sekä e-uutiskirjettä ja tarjoaa tietoa internetsivujensa välityksellä. IFCO:ssa nuoret ovat vahvasti läsnä ja mukana kaikilla tasoilla ja kaikessa toiminnassa.

IFCO:lla on jäseniä yli 60 maassa. Sen lisäksi, että järjestö omistautuu tarjoamaan laadukkaita palveluita laajalle jäsenistölleen, on se viime vuosina toiminut vahvasti projekteissa, joita koordinoidaan keskushallinnosta Haagista, Belgiasta. Jäsentensä, yhteistyöjärjestöjensä ja projektityön kautta IFCO tarjoaa konsultaatiota ja apua kasvatuspalveluiden kehittämiseksi eri puolilla maailmaa. Konsultaatiota tarjotaan aina läheisessä yhteistyössä kyseisen maan ja alueella toimivien yhteistyökumppaneiden kanssa. Kansainvälinen joukko asiantuntijoita tarjoaa lyhytaikaista asiantuntija-apua tällaisissa projekteissa.

Lisää tietoa IFCO:sta on saatavilla osoitteesta www.ifco.info tai Haagissa, Belgiassa, sijaitsevasta koordinointitoimistosta.

SOS Children's Villages

Ensimmäinen SOS Lapsikylä perustettiin 1949 Imstissä, Itävallassa. Toiminnan lähtökohtana oli sitoutuminen puutteenalaisten lasten auttamiseen - lasten, jotka olivat menettäneet kotinsa, turvansa ja perheensä toisen maailmansodan seurauksena.

Nykyisin SOS-Kinderdorf International toimii kattojärjestönä yli 130:lle ympäri maailmaa sijaitsevalle kansalliselle SOS Lapsikylä –järjestölle. Se tarjoaa perhehoitoa lapsille, jotka ovat menettäneet vanhempansa tai jotka eivät voi elää heidän kanssaan. Se myös tukee haavoittuvaisia lapsia ja heidän perhettään tarjoamalla ohjelmia, joiden tavoitteena on perheiden selviytymiskyvyn vahvistaminen, välttämättömien palvelujen turvaaminen sekä terveydellisen, koulutuksellisen ja psykososiaalisen tuen tarjoaminen.

SOS Lapsikylät toimii YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen hengessä ja edistää lasten oikeuksia maailmanlaajuisesti. Sillä on konsultoiva asema YK:n talous- ja sosiaalikomiteaan nähden. Se on myös jäsenenä Child Rights Action Group –nimisessä ryhmässä, joka tukee Euroopan Unionin lapsen oikeuksien strategiaa.